

eszköztár

minority
rights
group
europe

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése: Eszköztár a civil társadalmi szervezetek és aktivisták számára

Marco Cadena, Zsófia Farkas, Nicole Garbin

#FreedomFromHate
#GyűlölettőlValóSzabadság

Bulharská mládež natáča svoje video o tolerancii.

Szerzők

Marco Cadena, a Minority Rights Group Europe digitális kommunikációért felelős munkatársa
Farkas Zsófia, a Minority Rights Group Europe vezérigazgatója
Nicole Garbin, a Minority Rights Group Europe „Freedom from Hate” program koordinátora

Köszönetnyilvánítás

Projekt neve: Gyűlölettől való szabadság: A civil társadalom megerősítése a romák elleni kibergyűlölet leküzdésében. REC-RRAC-ONLINE-AG-2017

Ez az eszköztár az Európai Unió pénzügyi támogatásával készült. A jelen kiadvány tartalma kizárólag a Minority Rights Group Europe felelőssége és a benne kifejtett nézetek nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió álláspontját.

A Minority Rights Group Europe (MRGE) 1996 óta működik Budapesten azzal a céllal, hogy Európában és Közép-Ázsiában előmozdítsa és megvédje a kisebbségek és az őslakosok jogait. Ez az eszköztár nem feltétlenül képviseli minden részletben az MRGE vagy a szervezet partnereinek kollektív nézeteit. Az eszköztár másolatai elérhetők online a következő linken: www.minorityrights.org. Az eszköztárat a projektpartnerek képzéséhez az MRGE és a Media Diversity Institute által közösen kidolgozott képzési anyagok alapján fejlesztették ki a program elején. Nagyon hálásak vagyunk a Media Diversity Institute-nak a támogatásért.

Ennek az eszköztárnak a vázlatát Schreilechner Anna-Laura, a *Zivilcourage* és *Anti-Rassismus-Arbeit (ZARA)* Advanced Monitoring tréneré nézte át, hasznos észrevételeikért nagyon hálásak vagyunk.

© Minority Rights Group Europe 2020. Minden jog fenntartva.

A kiadványból származó anyagok oktatási és egyéb, nem kereskedelmi célú sokszorosítása engedélyezett. A kiadvány bármely részének kereskedelmi célú sokszorosítása a szerzői jogok tulajdonosának előzetes kifejezett engedélyezése nélkül szigorúan tilos. További információkért kérjük vegye fel a kapcsolatot az MRG-vel. A kiadvány CIP katalógus-nyilvántartása elérhető a British Library-ben.

ISBN: 978-615-81498-0-8 / 978-615-81498-1-5 (pdf)

Megjelenés dátuma: 2020 január.

A romák elleni kibergyűlés leküzdése:

Eszköztár a civil társadalmi szervezetek és aktivisták számára

Bevezető	1
1 Mi a gyűlöletbeszéd?	3
1.1 Rövid bevezetés	3
1.2 Nemzetközi jogi előírások	5
1.3 Gyűlöletbeszéd az Európa Tanácsban és az Európai Unió jogi keretein belül	8
1.4 Online gyűlöletbeszéd	11
1.5 IT-vállalatok és az online gyűlöletbeszéd	13
1.6 A gyűlöletbeszédre adott válaszok	15
2 Gyűlöletbeszéd elleni stratégiák	19
2.1 Ellen-beszéd és ellen-narratívák	19
2.2 Kampánytervezés	22
2.3 Tartalom készítése	28
2.4 Biztonsági intézkedések	30
3 Hogyan dolgozzunk ki egy képzést?	33
3.1 A képzés megtervezése	33
3.2 Képzéstervezés	35
3.3 Képzési módszerek	37
3.4 Értékelés	40
4 Források és eszközök	41
Hasznos források	41
Eszköz 1.: Ellen-narratíva stratégiai sablon	43
Eszköz 2.: Kampányterv-sablon	44
Eszköz 3.: Képzés előtti és utáni ellenőrző lista	47
Eszköz 4.: Képzési tervlap	48
Eszköz 5.: Online gyűlöletbeszéd képzési programmintá	49
Eszköz 6.: Értékelő űrlapmintá	50

Bevezető

A „Freedom from Hate” (Gyűlölettől való szabadság) egy kétéves program, mely az Európai Unió (EU) társfinanszírozásában valósul meg. A program teszteli és értékeli a hatékony narratív kampányokat, melyek a roma közösségek elleni online gyűlöletbeszédet célozzák Bulgáriában, Horvátországban, a Cseh Köztársaságban, Magyarországon és Szlovákiában, valamint egész Európában.

Az utóbbi években a szélsőjobboldali csoportok hangsúlyosabbá válásával és az idegengyűlölő diskurzus felerősödésével újjáéledt a gyűlöletbeszéd a romák ellen. A népesség arányához mérten Európa legnagyobb roma közösségei Bulgáriában, Horvátországban, a Cseh Köztársaságban, Magyarországon és Szlovákiában vannak, ezen országokban gyakran válnak az online gyűlöletbeszéd áldozataivá. Éppen ezért sürgősen szükség van az ellen-narratívákra alapuló kampányokra, valamint alapvető fontosságú a romák részvétele is, különösen a közösségi média platformokon keresztül.

Ez a program az online gyűlöletbeszéd leküzdéséért működik együtt a célországok civil társadalmi szervezeteivel hatékony kampányok kidolgozásában. Partnereink a következők:

- *Amalipe Center za mezhduetnicheski dialog i tolerantnost* (Etnikumok Közötti Párbeszédért és Toleranciáért Központ): bulgáriai székhellyel rendelkező vezető roma szervezet, mely a romák egyenlő részvételéért dolgozik. A szervezet központi szerepet játszik a roma civil mozgalom megszervezésében és támogatja a roma közösségek képviselőit a kormányzati intézményekben.
- *Institut ľudských práv* (Emberi Jogok Intézete): Szlovákiában működő intézmény, mely az emberi jogokért dolgozik online és offline kampányokon keresztül. A szervezet jelentős tapasztalatokkal rendelkezik az online gyűlöletbeszéd leküzdésében, ideértve a marginalizált roma közösségek lakhatási kérdéseivel kapcsolatos online kampányokat is.
- *Romédia Alapítvány*: magyarországi, romák által működtetett médiaszervezet. A Romédia médiakampányokkal segíti a roma közösség helyzetének megértését és előmozdítását. Egyik közelmúltban kidolgozott projektjük keretében filmkészítési és újságírói képzést nyújtottak roma nők számára.

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

- *Romsko nacionalno vijeće* (Roma Nemzeti Tanács, RNV): horvátországi, a roma kisebbségi jogok védelmét és előmozdítását szolgáló ernyőszervezet. Az RNV támogatja a romák beilleszkedését, miközben megőrzi a roma történelmi és kulturális örökséget és megerősíti a roma identitást.
- *Fórum pro lidská práva, z. s.* (Emberi Jogi Fórum): a Cseh Köztársaságban működő szervezet, nemzetközi emberi jogi perekkel és érdekképviseléssel foglalkozik Közép-Európában. Ügyvédei számos stratégiai ügyet képviseltek a Cseh Köztársaságban, melyek célja a romákkal szembeni hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem.

Ezt az eszköztárat a Minority Rights Group Europe (MRGE) fejlesztette a gyűlöletbeszéd felismerése érdekében és az ellen-narratívák kialakításának segítésére. Az eszköztár felépítése a következő:

- Az 1. fejezet felvázolja a nemzetközi és európai jogi kereteket, kiemelve a gyűlöletbeszéd meglévő meghatározásait és a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos biztosítékokat, az online gyűlöletbeszéd kihívásait, az informatikai (IT) vállalatok szerepét a téma kérdéseinek kezelésében, valamint a lehetséges megoldásokat.
- A 2. fejezet feltérképezi a gyűlöletbeszéd elleni stratégiákat és útmutatást nyújt online kampányok megtervezéséhez, kialakításához és lebonyolításához. A fejezet egyik része a személyes biztonság és jólét biztosítását célzó intézkedésekkel foglalkozik.
- A 3. fejezet a képzésszervezéssel és fejlesztéssel kapcsolatban ad hasznos információt és javaslatokat, a logisztikai ügyektől kezdve egészen az értékelés folyamatáig.
- A 4. fejezet hivatkozásokat tartalmaz hasznos forrásokra, valamint magába foglalja az MRGE által kifejlesztett eszközkészletet, mely kiindulópontja lehet egy online kampány kidolgozásának vagy online gyűlöletbeszéd leküzdésére irányuló képzések lebonyolításának.

1 Mi a gyűlöletbeszéd?

1.1 Rövid bevezetés

A gyűlöletbeszéd egy **összetett és vitatott fogalom**, mely különböző jelentésekkel bírhat különböző emberek számára. Habár jelentése sokak számára magától értetődőnek tűnhet, mégis hajlamosak az emberek nagyon eltérően definiálni ezt a fogalmat. Értelmezése különféle tényezőktől függ, ideértve a gyűlöletbeszéd áldozatainak identitását és korábbi személyes tapasztalatait, a gyűlöletbeszéd alkalmazásának körülményeit és a beszélő identitását. A gyűlöletbeszéd lehetséges definíciói valóban gyakran nagyon tágak, és jogi nyelvezetet is tartalmazhatnak. Előfordulhat, hogy a gyűlöletbeszéd-szabályozást nem a marginális közösségek védelmében, hanem azok elnyomásának eszközeként használják, például olyan csoportokkal szemben, akik a kormány politikáját kritizálják vagy akik népszerűtlen nézeteket képviselnek.

Mit gondolsz, mi a „gyűlöletbeszéd”?

A gyűlöletbeszéd jogi szabályozásának és a hatásainak megvizsgálása előtt, kérjük meg a résztvevőket, hogy gondoljanak a gyűlöletbeszéd egy példájára, és az alapján azonosítsák, hogy mely elemektől válik valami gyűlöletbeszéddé (például tartalma, beszédstílusa, célpontjai vagy következményei), majd ezek alapján határozzák meg az adott példa súlyosságát.

Az alábbi kérdések, hasznosak lehetnek a beszélgetés levezetéséhez:

- Fontos, hogy ki beszél?
- Válhat bárkiből gyűlöletbeszéd célpontja (például a többségi társadalom vagy domináns csoportok tagjaiból)?
- A kontextus – például, hogy személyesen otthon vagy a Twitteren beszélnek – változtat valamin?
- A gyűlöletbeszéd minden esetben valamilyen cselekedetet vagy érzelmi reakciót vált ki az áldozatokból?
- Magába foglalja a gyűlöletbeszéd a sztereotípiákon és intolerancián alapuló kinyilvánításokat?
- Fontos a beszédstílus a gyűlöletbeszéd meghatározásában?

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

Néhány példa elemzése után, kérjük meg a résztvevőket, hogy helyezték el a megnevezett példákat a „gyűlölet vonalán”:

Ez a gyakorlat egyrészt lehetőséget nyújt a csoport számára a gyűlöletbeszéd bizonyos aspektusainak feltárására a képzés kezdetétől kezdve, másrészt lehetővé teszi az oktatók számára, hogy megértsék résztvevők témával kapcsolatos álláspontját.

Tanácsos még a képzés megkezdése előtt a résztvevőket óvatosságra inteni, hogy a gyűlöletbeszéd példáinak leírása közben ne jöjjenek létre olyan helyzetek, amik másokra nézve sértők vagy a résztvevők biztonságérzetét veszélyeztetik.

Gyűlöletbeszéd és a romák

A korlátozás nélküli gyűlöletbeszéd messzemenő hatással lehet az áldozatokra és az egész társadalomra, olyan negatív hullámot indítva, mely az áldozat számára még több megkülönböztetéssel, zaklatással és erőszakkal járhat. Az idő múlásával a gyűlöletbeszéd kényszerítheti a kisebbségeket, hogy teljesen kilépjenek a közéletből, tovább fokozva marginális helyzetüket. A gyűlöletbeszéd romákra gyakorolt sajátos hatásainak alapos megértése és a gyűlöletbeszéd elleni hatékony fellépés érdekében figyelmet kell fordítani a **cigányellenesség** fogalmára, annak a mély történelmi gyökereire társadalmainkban és rendszerszintű természetére, mely működési módjában és hatásaiban is megjelenik.

Cigányellenesség

Az Alliance against Antigypsyism (Cigányellenesség Elleni Összefogás) a következőképpen definiálja a cigányellenesség fogalmát:

„Történelmi konstrukció, időtálló, a hagyományos rasszizmus összetevője, amely a 'cigány' vagy más ehhez társuló stigma alatt azonosított társadalmi csoportok ellen irányul és magában foglalja:

- 1. Ezen csoportok homogenizáló és esszenciális felfogását és jellemzését;*
- 2. Jellegzetes tulajdonságok hozzájuk rendelését;*

3. *Ebből a háttérből fakadó, megalázó és kiközösítő hatású, megkülönböztető jellegű társadalmi struktúrákat és az erőszak gyakorlását, amelyek felerősítik a strukturális hátrányokat.*¹

A cigányellenességnek mélyre nyúló történelmi gyökerei vannak, és intézményesülése és állandósulása folyamatosan jelen van a „való” világban.² Azonban manapság a legtöbb cigányellenes retorika online jelenik meg. A leggyakoribb narratívákat három témakör szerint kategorizálhatjuk: kriminalizáció, jóléti sovinizmus és dehumanizáció. A romákat általában kívülállókként, alacsonyabb rendű állampolgárként ábrázolják, a többségi társadalmat érintő „fenyegetésként és teherként”.

A gyűlöletbeszéd különböző narratívákat alkalmazhat és különböző emberekre más-más hatással lehet. A gyűlöletbeszéd **aránytalanul nagy** hatással lehet a nőkre, a kisebbségek tagjaira, az LGBTQ+ közösségekre és a fogyatékossgal élőkre, akiknek fokozhatja elszigeteltségét és szorongásait. A roma nők gyakran szembesülnek életük minden területén diszkriminációval vagy erőszakkal, mind nemi alapon, mind a stigmatizált közösséghez tartozás miatt. A nemi alapú és a rasszista erőszak a kombinációját jól leírja az **interszekcionális diszkrimináció**³ fogalma, a roma nők többszörös identitásuk miatt a szexista, a nőgyűlölő és a rasszista gyűlöletbeszéd egy sajátos és bántóbb formájának vannak kitéve, mely felismerése és leküzdése komolyabb erőfeszítést igényel.

1.2 Nemzetközi jogi előírások

A gyűlöletbeszéd értelmezése és meghatározása nemzeti és nemzetközi szinten különböző, és nehéz meghúzni a pontos határt a kritika valamint valódi gyűlölet kifejezései között.

A nemzetközi és az európai emberi jogi törvényekben a **gyűlöletbeszédnek nincs egyetemesen elfogadott meghatározása**. Ezenkívül a gyűlöletbeszéd szabályozása egyrésztől a **véleménynyilvánítás szabadsága**, másrészt az egyenlőséghez és a **megkülönböztetés-mentességhez való jog** összeegyeztetését igényli. Számos nemzetközi és európai regionális jogi eszköz szabályozza a gyűlöletbeszédet és a véleménynyilvánítás szabadságát. Ebben a részben röviden áttekintjük a gyűlöletbeszédrel foglalkozó legfontosabb kötelező és nem kötelező erejű jogi eszközöket.

Gyűlöletbeszéd és a nemzetközi jog

Annak ellenére, hogy a gyűlöletbeszéd maga nincs definiálva a nemzetközi jogban, több nemzetközi eszköz tartalmaz kikötéseket **különbféle kifejezésmódokkal kapcsolatban, melyek általában gyűlöletbeszédnek tekinthetők, és ily módon tiltandók:**

- A Népirtás Büntetékének Megelőzéséről és Megbüntetéséről Szóló Egyezmény III. cikkének c) pontja:

Közvetlen és nyilvános felbujtás népirtás elkövetésére

Kulcsszavak

Közvetlen: a kijelentésnek cselekvésre való felszólításként kellően specifikusnak kell lennie, szoros kapcsolatot mutatva a kijelentés és a népirtás bekövetkezésének veszélye között. A közvetlen azonban nem jelent egyértelműt, mivel az implicit kijelentés is közvetlenül felbujthat népirtás elkövetésére, ha annak nyelvi és kulturális összefüggései a közönség számára kellően világosak.⁴

Nyilvános: a kommunikáció nyilvános helyen történik, vagy a nyilvánosságnak, illetve a nyilvánosság egy részének szól, például tömegkommunikációs eszközökön és digitális technológiákon keresztül.⁵

Felbujtás: a felszólalónak kifejezetten a népirtás felbujtására kell törekednie, és annak be kell következnie.⁶

- Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmány (ICCPR) 20(2) cikke

Törvényben kell megtiltani a nemzeti, faji vagy vallási **gyűlölet bármilyen hirdetését, amely megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra izgat.**

Kulcsszavak

Hirdetés: „törekvések a gyűlölet nyilvános előmozdítására a célcsoport ellen”.⁷

Erőszak: olyan elmeállapot, amelyet az „intenzív és irracionális gyalázat, ellenszenv és gyűlölet érzelmei” jellemeznek a célcsoport ellen annak valamely védett tulajdonság alapján.⁸

Izgat: bár a tiltott végeredménynek nem kell feltétlenül megtörténnie, az „izgatás” kifejezés erőteljesen utal arra, hogy a gyűlölet támogatása miatt „fennáll a

megkülönböztetés, ellenségeskedés vagy erőszak közvetlen veszélye a [célcsoportba] tartozó személyekkel szemben”.⁹

A „hirdetés” és „izgatás” egyaránt magában foglalja a felszólaló azon szándékát, hogy másokat megkülönböztető, ellenséges vagy erőszakos cselekedetekre buzdítson. Ennek ki kell zárnia a pusztán gondatlan vagy hanyag magatartást.

● Nemzetközi egyezmény a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről (ICERD) 4. cikke

A faji felsőbbrendűsége vagy gyűlöletre alapozott eszmék terjesztését, a faji megkülönböztetésre való izgatást, valamint bármely faj, illetve más színű vagy más etnikai származású személyek csoportja ellen irányuló minden erőszakos cselekedetet vagy arra való izgatást, továbbá fajgyűlölő tevékenység mindenféle támogatását, annak pénzelését is beleértve.

Jasně a presné porozumenie týchto definícií je nevyhnutné na určenie hranice medzi prejavom, ktorý napriek tomu, že vyvoláva obavy v súvislosti s netoleranciou a diskrimináciou, nemôže a nemal by byť zakázaný, a výrazmi, ktoré môžu a musia byť zakázané.

Gyűlöletbeszéd és a véleménynyilvánítás szabadsága

A korlátozandó beszéd¹⁰ és a nem korlátozható beszéd¹¹ közötti pontos határvonal meghatározása kiemelkedő fontosságú a szólásszabadság és a gyűlöletbeszéd elleni védelem biztosítása érdekében, különösen azokban a helyzetekben, amikor az államok a gyűlöletbeszéd korlátozását ürügyként használhatják az ellentétes nézetek elnémításához. A gyűlöletbeszéd és az ahhoz kapcsolódó bűncselekmények tág vagy homályos meghatározása veszélyeztetheti a **szólásszabadságot**, amely a demokratikus társadalmak egyik elengedhetetlen alapja.

Emiatt elengedhetetlen, a gyűlöletbeszédet a véleménynyilvánítás szabadságát védő jogi normák fényében értelmezni. Nemzetközi szinten az **ICCPR 19. cikke** határozza meg ezeket a normákat. Habár a véleményhez való jog abszolút jog, a **véleménynyilvánítás joga nem abszolút**. A korlátozások azonban **kivételesnek tekinthetők**: az ICCPR 19. cikkének (3) bekezdése elismeri az államok azon lehetőségét, hogy a véleménynyilvánítás szabadságát csak akkor korlátozzák, ha erre törvényi rendelkezés vonatkozik (*jogszerűség*), és amikor ez szükséges (*szükségesség és arányosság*) mások jogai vagy hírneve, a nemzetbiztonság vagy a közrend, a közegészségügy vagy az erkölcs védelméhez (*legitimitás*).

Az ICERD 4. cikkében és az ICCPR 20. cikkében említett tilalmaknak meg kell felelniük az ICCPR 19. cikkében meghatározott feltételeknek.¹² Ezen rendelkezések hatályát, tartalmát és egymás közötti kapcsolatát az ENSZ bizottságainak és testületeinek munkája szabta meg. A Rabati cselekvési terv¹³ például egyértelmű különbséget tesz a következők között: (a) bűncselekménynek minősülő véleménynyilvánítás, (b) véleménynyilvánítás, amely büntetőjogilag nem büntetendő, de indokolja a polgári pert vagy közigazgatási szankciókat, és (c) véleménynyilvánítás, amely nem indokolja ezen szankciók bármelyikét, de mégis aggodalomra ad okot a tolerancia, az udvariasság és a mások jogainak tiszteletben tartása érdekében. Ezek mellett hat részből álló küszöbértéktesztet javasol a véleménynyilvánítás bűncselekménynek való minősítésére, melyek a felszólalás **konkrét körülményeire, a beszélőre, a szándékra, a tartalomra és a formára, illetve a beszédaktus mértékére és veszélyére** (beleértve a közvetlen veszélyt) utalnak, és pontosítja, hogy a büntetendő minősítést az ICCPR 20. cikkének (2) bekezdése alapján végső eszközként kell használni a legsúlyosabb izgatás leküzdése érdekében.

Az államok egyre inkább a digitális iparra támaszkodnak az online véleménynyilvánítás ellenőrzésében, cenzúrázásában vagy szabályozásában. Nem szabadna azonban internetes vállalatokat és gyűlöletbeszéd-keretrendszereket felhasználni eszközként a véleménynyilvánítás korlátozására, mikor a nemzetközi emberi jogi törvényeknek megfelelően ezt ők maguk sem korlátozhatják. Az internet leállítás, illetve eltérő online politikai vélemény vagy kormánykritika kriminalizálása mind olyan gyakorlati példák, amelyek egyértelműen megsértik az ICCPR 19. cikke (3) bekezdését.¹⁴

1.3 Gyűlöletbeszéd az Európa Tanácsban és az Európai Unió jogi keretein belül

Európa Tanács

Az Európa Tanács szintjén a gyűlöletbeszédnek nincs kötelező erejű meghatározása, és az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) sem rendelkezik ítélkezési gyakorlatában a gyűlöletbeszéd meghatározásáról. A gyűlöletbeszéd kötelező érvényű meghatározásának hiánya ellenére a **gyűlöletbeszéd következő, nem kötelező érvényű meghatározása** hasznos útmutatást nyújt:

● A Miniszteri Bizottság R (97)20. sz. Ajánlása¹⁵

Minden olyan kifejezési forma, amely **fajgyűlöletet, idegengyűlöletet, antiszemitizmust** vagy intolerancián alapuló **másfajta gyűlöletet** – ideértve az agresszív nacionalizmusban és etnocentrizmusban kifejeződő intoleranciát, a

kisebbségekkel, migránsokkal és bevándorlókkal szembeni hátrányos megkülönböztetés ellenségességet – **terjeszt, igazol, támogat vagy arra izgat.**

● **Rasszizmus és Intolerancia elleni Európai Bizottság (ECRI) 15. sz. Általános Ajánlása**¹⁶

Egy vagy több kifejezési forma – mégpedig **egy személy vagy személyek egy csoportja becsméréseinek, gyűlöletének vagy rágalmazásának, valamint egy személy vagy személyek egy csoport zaklatásának, megsértésének, negatív sztereotípiába sorolásának, megbélyegzésének vagy fenyegetésének, illetve ezen kifejezési formák bármilyen igazolásának támogatása, ösztönzése vagy izgatása** – amely a **személyes tulajdonságok vagy státusz nem kimerítő listáján alapul**, ideértve a „fajt”, **színt, nyelvet, vallást vagy meggyőződést, nemzetiséget, illetve nemzeti vagy etnikai származást, valamint leszármazást, életkort, fogyatékoságot, nemet, gendert, nemi identitást és szexuális irányultságot.**

A két meghatározást összehasonlítva egyértelmű, hogy hogyan fejlődött a gyűlöletbeszéd értelmezése, magába foglalva olyan más védett kategóriákat, melyekre a nemzetközi jogban eredetileg nem számítottak, de amelyek ma a gyűlöletbeszéd fő célpontjai közé tartoznak.

A gyűlöletbeszéd korlátozásai és a szólásszabadság védelme

Az EJEB nem definiálja a gyűlöletbeszédet. A Bíróság joggyakorlatában azonban világossá tette, hogy az egyenlőség és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvei és a véleménynyilvánítás szabadsága egyaránt szerepet játszanak a nem tolerálható gyűlöletbeszéd meghatározásában.

„A tolerancia és az emberi méltóság tiszteletben tartása a demokratikus, pluralista társadalom alapjait képezi. Ilyen körülmények között bizonyos demokratikus társadalmakban elvi alapon szükségesnek tekinthető a véleménynyilvánítás minden olyan formájának szankcionálása vagy akár megakadályozása, amely az intolerancián alapuló gyűlöletet terjeszti, felbujtja, előmozdítja vagy igazolja.”¹⁷
„A véleménynyilvánítás szabadsága a [demokratikus] társadalom egyik legfontosabb alapját, valamint fejlődésének és az egyén kibontakozásának alapvető feltételét képezi ... Nemcsak az elfogadott, vagy ártalmatlannak, illetve jelentéktelennek tekintett 'információkra' vagy 'eszmékre' vonatkozik, hanem azokra is, amelyek az állam vagy a lakosság bármely része számára sértezőek, megbotránkoztatóak vagy zavaróak.”¹⁸

Az eseti elemzés során a Bíróság nem mindig következetesen használja a következő két megközelítést:

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

● Emberi Jogok Európai Egyezménye 10. cikke A védelem korlátozásainak meghatározása

Egy beszéd, akkor is ha gyűlöletbeszéd, **alkalmatlan** az Egyezmény alapvető értékeinek **megsemmisítésére**.

Ha a véleménynyilvánítás szabadságába beavatkozás történik, azt törvényben kell előírni, legitim céljának kell lennie és a demokratikus társadalombanszükségesintézkedésnek kell minősülnie.

Példa → *Véjdeland és mások Svédország elleni ügye*¹⁹

A kérelmezőket elítélték a melegekről rendkívül sértő anyagot tartalmazó szórólapok terjesztéséért, beleértve, hogy azokat a tanulók szekrényeibe tették vagy azokon hagyták. Azt állították, hogy céljuk egy vita elindítása volt. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a svéd hatóságok az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg azon az alapon, hogy a kijelentések „súlyos és előítéletes állításoknak minősülnek” még ha nem is hívnak fel közvetlenül gyűlölködő cselekményekre.

● Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) 17. cikke Kizárás a védelem alól

Egy beszéd gyűlöletbeszédnek felel meg és **tagadja** az Egyezmény alapvető értékeit. Például az erőszak vagy a faji gyűlölet felbujtása kizárható az Egyezmény által nyújtott védelemből.

Példa → *Seurot Franciaország elleni ügye*²⁰

Egy tanárt megbüntettek mert írt egy cikket, melyet egy iskolai értesítőben tett közzé. A cikkben a szerző elítélte – saját írása alapján – a Franciaországot elöntő észak-afrikai „muszlimok hordáit”. A Bíróság megállapította, hogy a büntetés nem sértette a kérelmező EJEE 10. cikke szerinti jogait, a közzétett cikk vitathatatlanul rasszista hangvétele, valamint a kérelmező tanárként betöltött kötelezettségei és felelőssége miatt.

Európai Unió

Az EU-ban a gyűlöletbeszédet a Tanács rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelméről szóló Kerethatározata szabja meg.²¹ Ez azt jelzi, hogy a **következő szándékos magatartás** büntetendő:

- „Faj, bőrszín, vallás, származás vagy nemzeti, illetve etnikai hovatartozás alapján meghatározott embercsoportok ellen vagy ilyen csoportokhoz tartozó személyek ellen irányuló nyilvánosság előtt erőszakra vagy gyűlöletre uszítás.”
- Nemzetközi Büntetőbíróság Statútumának 6., 7. és 8. Cikkében, valamint a Nemzetközi Katonai Törvényszéknek az 1945. április 8-i Londoni Egyezményhez csatolt Chartája 6. cikkében meghatározott „népirtással kapcsolatos bűnök, az emberiség elleni bűncselekmények vagy a háborús bűncselekmények nyilvános tűrését, tagadását vagy banálissá tételét, amely faj, bőrszín, vallás, származás vagy nemzeti, illetve etnikai hovatartozás alapján meghatározott csoport vagy annak valamely tagja ellen erőszakra vagy gyűlöletre való uszításra alkalmas”.

A meghatározásban a potenciálisan veszélyeztetett kategóriák közül csak néhány szerepel, kihagyva más, hasonlóan releváns kategóriákat. Emiatt az Európai Parlament hangsúlyozta a Kerethatározat felülvizsgálatának szükségességét, hogy az antiszemitizmus, a vallási intolerancia, a cigányellenesség, a homofóbia és a transzfóbia megnyilvánulásaira is kiterjedjen a meghatározás.²²

1.4 Online gyűlöletbeszéd

„Az online gyűlölet nem kevésbé ártalmas, attól, hogy online ... Ellenkezőleg, az online gyűlölet terjesztésének és elérhetőségének gyorsasága révén súlyos offline károkat okozhat, és szinte mindig mások elhallgattatását célozza. A kérdés nem az, hogy foglalkozzunk-e az ilyen visszaélésekkel, hanem hogyan tegyük azt olyan módon, hogy tiszteletben tartsuk a mindenki által élvezett jogokat.”²³

Az internet megjelenésével és terjeszkedésével a kommunikáció terén komoly változások következtek be, és a széles közönség számára egyre nagyobb mennyiségű információ és nézőpont lett könnyen elérhető. A legjobb esetben az internet központi szerepet játszik a nyilvános viták és a demokratikus társadalmakban való részvétel előmozdításában.²⁴

Az online gyűlöletbeszédre vonatkozó alapelvek és jogi előírások:

- Az online tartalmakra offline szabályok vonatkoznak: az Európa Tanács gyűlöletbeszéd meghatározása magában foglal „minden kifejezési formát”, ideértve az online technológiák és platformok segítségével folytatott gyűlöletbeszédet is. Az ICCPR 19. cikkének (2) bekezdése a kifejezés minden formájára és terjesztésének eszközeire is kiterjed, beleértve az elektronikus és internetes kifejezésmódokat is.²⁵

- A szolgáltatók és a platformok felelősséggel tartoznak a felhasználói tartalmak ellenőrzéséért: internetes hírportálok, amelyek kereskedelmi és szakmai célokra platformot biztosítanak a felhasználók által generált hozzászólásoknak, vállalják a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos „kötelességeket és felelősségeket” az EJEE 10. cikkének (2) bekezdésével összhangban, abban az esetben, amikor a felhasználók gyűlöletbeszédet terjesztenek vagy az erőszak közvetlen felbujtására utaló megjegyzéseket tesznek.²⁶
- Az online tartalom korlátozásainak tiszteletben kell tartani a véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó nemzetközi előírásokat: „A webhelyek, blogok vagy bármilyen más internet alapú, elektronikus vagy egyéb információ terjesztő rendszer működésére vonatkozó korlátozások, ideértve az ilyen kommunikációt támogató rendszereket, mint például az internetszolgáltatók vagy a keresőprogramok, csak akkor megengedettek, ha összeegyeztethetők a [19. cikk] (3) bekezdésével. [...] A (3) bekezdéssel ellentmondásos az, ha egy weboldal vagy információ-terjesztési rendszer megtiltja egy tartalom közzétételét kizárólag azon az alapon, hogy az kritikus lehet a kormányra vagy a kormány által támogatott politikai társadalmi rendszerre.”²⁷
- Az állam felelős a gyűlöletbeszéd terjesztésének, beleértve online terjesztésének a megelőzéséért: a Faji Megkülönböztetés Megszüntetésének Bizottsága (CERD) azt ajánlja, hogy a tagállamok „hozzanak szigorú intézkedéseket a közösségekkel szembeni megkülönböztetés vagy erőszak felbujtása ellen, többek között az interneten keresztül”.²⁸

Az online gyűlöletbeszéd lényegében nem különbözik az offline elérhető hasonló kifejezésektől. Viszont **sokoldalúságának, anonimitásnak, és a nagy közönség gyors elérésének** köszönhetően, valamint a hozzáférhetőségre jellemző viszonylag **alacsony belépési korlátok** miatt az online tartalom szabályozásának sajátos kihívásai vannak.²⁹

Ma az online gyűlöletbeszédhez kapcsolódó egyetlen kötelező érvényű nemzetközi eszköz az **Európa Tanács Számítástechnikai Bűnözésről Szóló Egyezményének**, más néven a **Budapesti Egyezménynek**³⁰ a **Kiegészítő jegyzőkönyve, amely kriminalizálja a rasszista tartalmak számítógépes rendszereken keresztüli elkövetését.**³¹ A Budapesti Egyezmény előírja az interneten elkövetett bűncselekmények elleni küzdelemhez szükséges minimális jogi normákat, útmutatást nyújt minden ország számára, mely átfogó nemzeti jogszabályokat dolgoz ki a számítógépes bűnözés ellen, és a szerződésben résztvevő államok közötti nemzetközi együttműködéshez nyújt keretet. A Kiegészítő jegyzőkönyv hatályának kiterjesztésével a rasszista vagy idegengyűlölő propagandát is magába foglalja.

● **A Kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikke alapján:**

„A rasszista és idegengyűlölő tartalom’ bármilyen írásbeli tartalom, bármilyen kép, bármilyen ötlet vagy elmélet képviselése, amely faj, szín, származás vagy nemzeti, illetve etnikai hovatartozás, valamint a vallás alapján – ha ezek bármelyike ürügyként szolgál – egyének vagy egyének csoportjai ellen gyűlöletet, diszkriminációt vagy erőszakot támogat, ösztönöz vagy felbujt.”

Kulcsszavak

A „támogatás” a gyűlölet, a diszkrimináció vagy az erőszak pártolására utal, az „öszönzés” a gyűlölet, a diszkrimináció vagy az erőszak biztatására vagy előmozdítására, és a „felbujtás” mások gyűlöletre, diszkriminációra vagy erőszakra való izgatására utal.

1.5 IT-vállalatok és az online gyűlöletbeszéd

Amikor az online gyűlöletbeszédéről van szó, internetes közvetítők, mint például a közösségi hálózati platformok, internetszolgáltatók vagy keresőprogramok, általában saját maguk határozzák meg a gyűlöletbeszéd definícióját. Az ahhoz rendelt megfelelő intézkedéseket, szolgáltatási feltételeikben írják le, hogy hogyan szabályozzák az adott tartalom létrehozásával és terjesztésével kapcsolatos engedélyezést, korlátozást és áramlást. Tekintettel a jogellenes tartalom online terjedésével okozott kárra, valamint az online szolgáltatások kezeléséhez szükséges technológiai kapacitásra, a kormányok egyre nagyobb nyomást gyakorolnak a vállalatokra, hogy a gyűlöletbeszéd bírálói legyenek.

Számos online szolgáltató vállalta ezt a felelősséget, és előrehaladás is történt, például a Facebook, a Microsoft, a Twitter és a YouTube által elfogadott „Az online illegális gyűlöletbeszéd leküzdésének magatartási kódexe” révén, amely segít a felhasználóknak a társadalmi platformokon történt jogellenes gyűlöletbeszéd incidensek bejelentésében.

Az Európai Bizottság magatartási kódexe a vezető informatikai vállalatok részére

A rasszista és xenofób gyűlöletbeszéd online terjedésére adott válaszként az Európai Bizottság négy vezető informatikai céggel (Facebook, Microsoft, Twitter és YouTube) közösen 2016 májusában fogadta el Magatartási kódexét.

A Magatartási kódex a jogellenes online gyűlöletbeszéd eltávolításával kapcsolatban többek között a következő **legfontosabb kötelezettségvállalásokat** tartalmazza

- „Az informatikai vállalatok olyan világos és hatékony eljárásokat vezetnek be a szolgáltatásaik útján közzétett jogellenes gyűlöletbeszédre vonatkozó bejelentések vizsgálatára, melyek lehetővé teszik az ilyen tartalmak eltávolítását vagy hozzáférhetetlenné tételét.”
- „Az informatikai vállalatok olyan szabályokat és közösségi iránymutatásokat vezetnek be, melyek egyértelművé teszik, hogy tiltják az erőszakra és gyűlölködő magatartásra való uszítást.”
- „Az eltávolításra irányuló érvényes bejelentés kézhezvételekor az informatikai vállalkozások – a kérelmek felülvizsgálataért felelős külön csoportok révén – összevetik az ilyen kérelmeket saját szabályaikkal és közösségi iránymutatásaikkal, valamint ha szükséges, a 2008/913/IB kerethatározatot átültető nemzeti jogszabályaikkal.”
- „Az informatikai vállalatok a jogellenes gyűlöletbeszéd eltávolítására irányuló érvényes bejelentések többségét 24 órán belül felülvizsgálják, és szükség esetén eltávolítják vagy hozzáférhetetlenné teszik az ilyen tartalmakat.”

Mára kilenc vállalat tartja be a kódexet, nevezetesen a Facebook, a YouTube, a Twitter, a Microsoft, az Instagram, a Google+,³² a Dailymotion, a Snapchat és a Webedia.

Az egy évvel későbbi jelentések szerint az informatikai cégek átlagosan a jogellenes gyűlöletbeszéd 59%-ra reagáltak tartalom eltávolításával, ami több mint kétszerese a hat hónappal azelőtti arálynak (28%). A 24 órán belül bejelentett események száma 40% -ról 51% -ra nőtt ugyanebben a hat hónapban.³³ Az évek során észrevehető előrelépés történt: 2019 elejére az informatikai cégek 24 órán belül reagáltak a bejelentett események 89 százalékára, és a jogellenes gyűlöletbeszéd bejelentett tartalmának 72 százalékát távolították el – ez viszonylag magas arány, tekintve, hogy a felhasználók által bejelentett bizonyos tartalmak valójában nem lehettek jogellenesek.³⁴

A Magatartási kódexhez hasonló intézkedések elfogadása iránti lelkesedés ellenére **aggályok** merülnek fel a magánvállalatokra gyakorolt nyomás kockázatával kapcsolatban, különös tekintettel a tartalom azonnali eltávolítására az automatizált AI (mesterséges intelligencia) szűrők segítségével. **Az emberi jogok tiszteletben tartása elvárás az internetes közvetítőktől.**³⁵ Ugyanakkor a leginkább aggasztó kihívások közé tartozik az igazságügyi áttekintés nélküli cenzúrázás, a kisebbségek elnémítása, az átláthatóság hiánya a közösségi előírások végrehajtása során, a népszerűtlen kifejezések demonizálása autoriter kormányok támogatásával vagy kérésére:

„Kényszerből, néma beleegyezéssel vagy önkéntes résztvevőként [a magánvállalatok] gyakran nélkülözhetetlenek az állami cenzúra és megfigyelés szempontjából. ... Amit a kormányok megkívánnak a magánszereplőktől és ahogyan azok reagálnak arra, az megbéníthatja az információcserét; korlátozhatja az újságírók biztonságos nyomozását; elrettentheti a visszaélést feltáró személyeket illetve a jogvédőket. A magánszereplők saját kezdeményezésként is korlátozhatják a véleménynyilvánítás szabadságát. Elsőbbséget tulajdoníthatnak bizonyos internetes tartalmaknak vagy alkalmazásoknak, fizetésért vagy egyéb kereskedelmi előnyökért cserébe, megváltoztatva a felhasználók viszonyulását az online információhoz. Szűrési szolgáltatásokat kínáló vállalatok befolyásolhatják az előfizetők számára elérhető tartalom hatókörét.”³⁶

1.6 A gyűlöletbeszédre adott válaszok

A gyűlöletbeszédre adott válaszoknak fel kell ismerniük, hogy a „gyűlölet” skálán mozog: bár a gyűlölet minden kifejezése bizonyos mértékig rossz, vannak esetek, amelyek más eseteknél rosszabbak: például lehetnek sértőbbek, több embert érinthetnek, lázítóbbak, várhatóan károsabbak, stb. A Rabati cselekvési tervben körvonalazott háromoldalú megközelítés útmutatást nyújt a gyűlöletbeszéd különféle formáinak megkülönböztetésére és az azokra való reagálás módjaira.

A gyűlöletbeszéd elleni különféle stratégiák a következő három kategóriába sorolhatók:

1. **Hivatalos panasz benyújtása:** az országtól és a vonatkozó jogszabályoktól függően lehetőség van
 - hivatalos büntető feljelentést tenni a rendőrségen;
 - polgári pert indítani a nemzeti bíróságnál a diszkriminációellenes törvény alapján; és/vagy
 - panaszt benyújtani az esélyegyenlőségi testülethez és/vagy nemzeti emberi jogi intézményekhez.

A képzéshez

- Végezzünk kutatást a vonatkozó jogszabályokról, amelyek meghatározzák a gyűlöletbeszédet és annak bíróságon történő megtámadásának lehetséges módjait.
- Fontoljuk meg a panasz benyújtásának előnyeit (például annak elrettentő hatását), valamint a kockázatait (az eljárás elhúzódása, annak lehetősége, hogy az eljárást az elkövető öncéllal használja, hogy nagyobb visszhangot és láthatóságot keltsen saját üzenetének).
- Fontoljuk meg az olyan kockázatokat, mint az áldozattá válás vagy az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés akadályai a hátrányos helyzetű és kiszolgáltatott csoportok tagjai számára.
- Ellenőrizzük az illetékes esélyegyenlőségi szerv és/vagy nemzeti emberi jogi intézmények megbízatását és hatásköreit, valamint a panasz benyújtásának feltételeit.

2. **Jelentés:** A társadalmi platformok közösségi irányelvei, normái és szolgáltatási feltételei lehetőséget adnak a felhasználók számára a jogtalan gyűlöletbeszéd jelentésére. A tartalmakat az informatikai társaságoknak lehet jelenteni az általános felhasználók számára elérhető csatornákon keresztül, illetve a Magatartási kódexet betartó informatikai társaságoknál a megbízható bejelentőkön keresztül is, akik csak a számukra elérhető csatornákhöz férnek hozzá.

A képzéshez

- Vizsgáljuk meg előre a célközönség körében legnépszerűbb IT-vállalatok szolgáltatási feltételeit/közösségi normáit és szánjunk időt arra a képzés során, hogy a résztvevőkkel együtt átnézzük a jelentéstételi eszközöket és lehetőségeket.
- Keressünk olyan szervezeteket, melyek megbízható bejelentői státusszal rendelkeznek és/vagy aktívak olyan releváns kérdésekben, melyekről úgy gondoljuk, hogy a résztvevőknek tisztában kell lenniük a jelentéstétellel és segítségkéréssel kapcsolatban.

3. Alternatív narratíva biztosítása – ellen-beszéd

Az Eszköztár 2. fejezetében megtalálhatók azok a technikák és stratégiák, amelyek segítséget nyújtanak a gyűlöletbeszéd online leküzdéséhez és az alternatív narratív kampányok online kidolgozásához.

Ha online gyűlöletbeszéd tanúi lettünk, ne hagyjuk magukra a közvetlenül célba vett személyeket. Következésképpen mutathatjuk ki támogatásunkat:

- Kedveljük a posztjukat.
- Mutassuk ki, hogy egyetértünk állításukkal.
- Mutassuk ki, hogy nem értünk egyet a gyűlölködőkkel.
- Ítéljük el a gyűlöletbeszédet.
- Szolgáltassunk az áldozatok állításait alátámasztó vagy a gyűlölködők állításaival ellentétes tényeket.
- Nyújtsunk információt az áldozatok számára a gyűlöletbeszéd bejelentésének lehetőségéről, valamint a támogató szervezetek és testületek elérésének módjairól.

Összefoglaló feladat

Ennek a képzési szakasznak a végén egy összefoglaló feladatot javasolunk, mely lehetővé teszi az oktatóknak és a résztvevőknek, hogy áttekintsék a feldolgozott főbb pontokat.

Az oktató például visszatérhet az első gyakorlat során megvitatott, a gyűlöletbeszéd lehetséges példáira és megkérheti a résztvevőket, hogy a képzésen elsajátított anyag fényében ismételten helyezték el ezeket a példákat a „gyűlöletbeszéd vonalán”, és nézzék meg, hogy van-e különbség a következtetések levonásában.

2 Gyűlöletbeszéd elleni stratégiák

A gyűlöletbeszéd elleni küzdelem fontos feladat, de nem mindig hatékony, sőt néha kontraproduktív is lehet. Nagyon fontos figyelembe venni a kontextust, a környezetet, és azt, hogy az elkövetők vagy közönségük nyitott lenne-e a meggyőzésre, vagy aktívan próbálnak egy reakciót kiváltani (a trollkodás néven ismert gyakorlat).

Az elkövető lehet bot – kamuprofil –, és megfelelő biztonsági intézkedések hiányában bárki válhat gyűlöletbeszéd és fenyegetések célpontjává. Tehát mérjük fel a kockázatokat, és tegyünk lépéseket azok csökkentése érdekében, mielőtt a gyűlölködőket felelősségre vonjuk.

Ma 3 milliárd közösségi média felhasználó van, mégis akár a felhasználók kis százaléka is megmérgezheti a beszélgetéseket gyűlöletbeszédrel, zaklathatja és megoszthatja az embereket sok embert elriasztva az online résztvételtől.

2.1 Ellen-beszéd és ellen-narratívák

Az ellen-beszéd lehet egy egyszeri megjegyzés, a gyűlölködő üzenetekre való válaszadás módja.

Az **ellen-narratívák** viszont **hosszabb távú stratégiák**, egy adott narratíva újbóli meghatározására, újrakereztetésére az online téren. Például a jobboldali csoportok megkísérelhetik egy elterjedt tévhit alkalmazását, mint azt a nézetet, hogy a roma emberek nem szeretnek dolgozni. Ez természetesen egy képzelt dolog, egy negatív sztereotípiát, amely gyakran a rasszizmus és a gyűlölet terjedését segíti elő. Ennek a narratívának a leküzdése azonban összehangoltabb erőfeszítést és taktikát igényel, hogy szélesebb körben érjen el embereket és valóban megváltoztassa véleményüket.

Az alábbiakban bemutatott esettanulmányok csupán néhány példát mutatnak be azon taktikák széles tárházából, melyeket ellen-narratív kampányként lehet alkalmazni.

Jelentés

Ha a megjegyzések nagyon gyűlölködők és sértők, akkor érdemes megfontolni akár a megjegyzések, akár azok szerzőjének jelentését. Meg kell azonban jegyezni, hogy nagyon valószínűtlen, hogy a közösségi média platformjai letiltsák az elkövető fiókjait. Sajnos a tipikus válasz az, hogy felkéri a felhasználókat, hogy saját maguk blokkolják az elkövetőt és csak a legszélsőségesebb esetekben tegyenek közvetlen lépéseket, vagy ha bizonyítható, hogy egy kamufiókról van szó. A Facebook-on, ha valaki több olyan fiókot kezel, amely sérti a Facebook közösségi alapelveit, akkor valószínű, hogy a vállalat letiltja. Ugyanez nem vonatkozik a Twitterre, az Instagramra és a YouTube-ra.

Az ellen-beszéd és ellen-narratívák hatékony eszközök, de a következőket minden esetben figyelembe kell venni:

- **Nyitott-e a meggyőzésre a személy, akivel próbálunk beszélni?** Például egy nagyon agresszív hangú üzenet azt sugallhatja, hogy a véleményváltoztatásért tett erőfeszítéseket az adott személy valószínűleg figyelmen kívül hagyja, vagy azok hatására még jobban felbátorodik.
- **Biztonságos-e felszólalni?** Vegyük figyelembe a beszélgetés helyét. Jelen vannak olyan hozzászólók, akik valószínűleg egyetértenek velünk, vagy nyitottak elhangzott véleményünkre? Fontoljuk meg, hogy a megjegyzés meggyőzőn-e a beszélgetést olvasó közönséget.
- **A hozzászólások egy összehangolt erőfeszítés részei?** Próbáljuk megkeresni az elkövetők profilját. Vanak hasonlóságok? Gyanítható, hogy kamuprofilok? Ha igen, akkor azonnal jelentsük őket.

Esettanulmányok: sikeres ellen-beszéd kampányok

Az alábbiakban néhány példát olvashatunk sikeres ellen-narratíva és ellen-beszéd kampányokra. A példák nem kimerítőek, csupán arra szolgálnak, hogy inspirációt adjanak és megmutassák, hogy rengeteg olyan megközelítés létezik, melyeket ellen-beszéd kampányok alkalmazhatnak.

Like Attack (Like Támadás)

A Laut Gegen Nazis (Hangosan a náciik ellen) kampányának célja egyszerű volt: egy sokszínű német csoport elárasztja lájkokkal az NDP (német neonáci párt) Facebook-oldalát, ezután pozitív, humoros antirasszista üzenetekkel lepi el az oldalt. Több mint 100 000 ember vett részt az akcióban, mely hatalmas figyelmet és médiavisszhangot generált. <https://www.lautgegennazis.de>

Game of Trolls (A Trollok Harca)

Get the Trolls Out (Szabaduljunk meg a trolloktól, GTTO) rövid videókat fejlesztett az emberek oktatására arról, hogyan lehet reagálni a trollokra. A kampány három fő tanácsa: ne sértegezzünk, azonnal válaszoljunk, és vonjuk be a közösséget segítségért. <https://www.getthetrollsout.org>

#JegErDansk (#DánVagyok)

A kampány egy nagyon nehéz kérdésre hívta fel a figyelmet, amelyet gyakran figyelmen kívül hagynak: hogyan élik meg a kisebbségi és a második generációs bevándorló gyerekek a dán kormány bevándorlás ellenes politikáját és annak az üzeneteit, miszerint ők nem dánok. A videó több mint 15 millió megtekintést kapott, és több díjat nyert nemzetközi szinten.

<https://www.youtube.com/watch?v=e7mqfmZS5xM>

Face Your Brother (Nézz Szembe a Testvéreddel)

A 2017. évi #IDAHOT (a homofóbia, transzfóbia és diffóbia elleni nemzetközi nap) alkalmából indított víruskampány célja a figyelem felhívása az LGBTQ+ muszlimokra, valamint a homofóbia, transzfóbia és bifóbia elleni nemzetközi napra. Egy hívő és egyben transzszexuális muszlim példáján keresztül bemutatva mind a beszélő, mind a hallgatóság belső konfliktusát, végül a gyönyörűen kivitelezett és bátor vizuális meglepetés több mint félmillió nézőt ért el és több nemzetközi díjat nyert.

https://www.youtube.com/watch?time_continue=61&v=jAT340d4eY4

Face Your Sister (Nézz Szembe a Nővéreddel)

A Dán Nők Egyesülete azzal a céllal készítette a videót, hogy muszlim női közönséget érjenek el online és ezzel több kisebbségi háttérrel rendelkező nőt szólítsanak meg. A videó olyan történetet használva, mely bármely háttérű nőt ugyanúgy érintene, megmutatta, hogy a muszlim hidzsábot viselő nők tapasztalatai ugyanolyanok, előmozdítva ezzel női szolidaritást és reflexiót.

https://www.youtube.com/watch?time_continue=84&v=AU9QStJUf7I

#ichbinhier

Ebben a modellben a szervezetek, mint például a németországi **Ichbinhier**, támogatókat és aktivistát hoznak össze és mozgósítanak az online gyűlöletbeszéd ellen. Az Ichbinhier-nek több mint 37 000 cselekvésre kész tagja van, akik a gyűlöletbeszédet célozzák meg és pozitívan, tényekre támaszkodva veszik fel vele a harcot. <https://www.dw.com/en/german-anti-hate-speech-group-counters-facebook-trolls/a-38358671>

2.2 Kampánytervezés

Ahogy a fenti példák is mutatják, egy összehangolt kampány – akár nagy, akár kicsi – egy lelkes, elkötelezett csapattal nagyszerű online eredményeket érhet el. A gyűlöletbeszéd ellen irányuló, szélesebb körű kampányok előtt érdemes azonban szem előtt tartani a következő szempontokat.

Célközönség

A sikeres kampánytervezés egyik kulcseleme a célközönség megértése. A legfontosabb kérdések, amelyeket fel kell tennünk a következők:

- Kire akarunk hatni?
- Mit szeretnénk, mit tegyen **tegyen** a célcsoport a kampány eredményeként?

A célközönség meghatározása kulcsfontosságú a sikeres kampányhoz, és a csoportnak időt kell szánnia arra, hogy átgondolják és megvitassák, mi lenne a legjobb célcsoport a tervezett kampány számára.

Az alábbi listában felsoroljuk mit kell figyelembe venni a célközönség meghatározásakor.

- **Tudatosságnövelés egy adott helyen vagy témakörben:** például egy adott város vagy régió diákjai, tanárai és szülők, valamint más ifjúságsegítő munkatársak mint célcsoport.
- **Konkrét korosztály vagy nemi csoportok elérése,** mint például a 18-24 éves nők.
- **Megfelelő tartalom kidolgozása:** például szélsőséges online tartalmakat böngésző fiatalok, ideértve a radikalizálódás szélén állókat is.

A célközönség felismerése

Nagyon fontos megérteni, hogy a célközönség mit csinál online és offline. Ha megfelelően felismerjük közönségünket, akkor jobban tudunk velük kommunikálni és számolni reakciójukkal.

A tartalom kidolgozásánál fontos a célközönség tagjainak bevonása. Például, ha a kampány célja egy olyan konkrét kérdés, mint az iskolai szegregáció, akkor az ellen-narratíva felépítésénél fontos a tanulók, a tanárok és a szülők bevonása. Legalább a kezdetleges tartalom és üzenetek megtervezésekor konzultáljunk a közönség egy kiválasztott csoportjával, hogy visszajelzést és javaslatot kapjunk kampányunkról.

Ismerjük meg célközönségünket

Ismerjük meg célközönségünk online viselkedését – például, milyen közösségi médiát használnak és mi érdekli őket a legjobban. Minél több információt gyűjtünk, annál jobban megismerjük szokásaikat és viselkedésüket, és annál nagyobb eséllyel tudunk számukra releváns tartalmat kidolgozni.

Ne aggódjunk, ha nem tudunk minden részletet felkutatni: ez a lépés inkább arról szól, hogy kiderítsük milyen fajta tartalom érdekli őket, milyen stílust és nyelvezetet használnak, milyen média foglalkoztatja őket leginkább. A megérzés is fontos, hallgasson ösztöneinkre, és próbáljunk ki többféle tartalmat, különösen, ha kutatásunk nem túl részletes.

Megszólítás

Vegyük fel a kapcsolatot ellen-narratíva kampányokban tapasztalt szervezetekkel és emberekkel. Sok hasonló gondolkodású embert és szervezetet fogunk találni, akik már találkoztak hasonló kihívásokkal, szembesültek hasonló kérdésekkel és iránymutatást nyújthatnak. Számos gyűlölet-ellenes és ellen-beszéddel foglalkozó szervezet működik, tényfeltáró weboldalak és támogató közösségek – minél szorosabb az együttműködés velük, annál valószínűbben alakulnak ki szakmai kapcsolatok a jövőben.

Üzenet / Történet

Ha megvan a célközönség, szükség van egy történet elmesélésére is. A történet egy olyan üzenet, amelyhez az emberek kapcsolódni tudnak és aminek van célja. Akkor hatékony az üzenet, ha nem kioktatni próbál, hanem gondolatokat közvetít és arra ösztönzi a célközönséget, hogy ezekre reflektáljanak és vonjanak le következtetéseket. Az üzenetek és történetek különféle formákat ölthetnek, összegyűjtöttük a leggyakoribb példákat.

Fontos, hogy az üzenet elgondolkodtató legyen és valami reakciót váltson ki a célközönségből, különösen egy ellen-beszéd kampányban. Ugyanakkor a túlzás vagy az értelmetlenül ellentmondásos kérdések is kerülendők, mivel elidegeníthetik a célközönség egyes részeit. Az üzenetek különféle fajtái:

- Humor és szatíra, amely aláássa és neveltségessé teszi a szélsőséges csoportok erőfeszítéseit.
- Érzelmes üzenet, amely kiemeli a gyűlöletbeszéd negatív hatásait, valamint az áldozatokra és a társadalomra gyakorolt hatását.
- Tényalapú üzenetek a gyűlölködő, szélsőséges üzenetek leleplezéséhez és lejáratához.
- Pozitív és inspiráló üzenetek a célközönség tagjaitól.

A történetek ereje

Egyre nyilvánvalóbb, hogy a személyes történetek, melyekhez lehet viszonyulni és melyek rezonálnak az emberek saját történeteire és életére, sokkal nagyobb érdeklődést és sokkal erősebb reakciót váltanak ki.

Egy történetet vagy egy könyv olvasásánál természetes a főszereplővel a kapcsolat megteremtése, vagy egy bizonyos helyzet elképzelése, amely a történet üzenetével rezonál. Ugyanez történik, amikor az emberek a kampány történeteivel találkoznak: ami a néző személyes élményeihez szólítja meg, nagyobb eséllyel vált ki érzelmi reakciót.

Számos okból nem mindig könnyű személyes tapasztalatokat beépíteni egy kampányba, de meg kell próbálnunk elképzelni a tartalom létrehozásánál, hogyan értelmezi majd azt a közönség. Tud azonosulni a témával és meg tudja érteni az is, aki egyáltalán nem jártas az adott kérdésben? Elég egyszerű az üzenet ahhoz, hogy az emberek ne veszítsék el érdeklődésüket? Ki tud váltani érzelmi reakciót, és nincs benne túlzás?

Ezek fontos kérdések, amelyeket folyamatosan fel kell tenni, de tökéletes válasz nem létezik rájuk. Bizonyos dolgok akkor derülnek csak ki, mikor a tartalom már megjelent online, éppen ezért jobb különféle fajtájú történetekkel és különféleképpen próbálkozni, hogy kiderüljön melyik bizonyul a legjobbnak a célközönség számára.

Az kibergyűlölet hatásai Magyarországon

A kibergyűlölet folyamatosan probléma Magyarországon, mely erősíti a romákkal szembeni előítéleteket a társadalomban és valós diszkriminációt eredményez életük minden területén, így az iskolában is. A hátrányos megkülönböztetés ezen formája akadályozza a romák és a nem romák közötti szakadék áthidalása érdekében tett erőfeszítéseket.

A Romédia egy kampányt dolgozott ki a kibergyűlölet és a roma közösség sztereotípiáinak tudatosítása érdekében Magyarországon. A kampány célja felvenni a harcot a magyar társadalomban gyakori, a roma szülőket és gyerekeket érő negatív megkülönböztetéssel, mely sokszor kibergyűlölet formájában terjed. A kampány egy képzeletbeli család tapasztalatait mutatta be, ahogy mind a szülők, mind a gyerekek áldozatai a diszkriminációnak és a megalapozatlan sztereotípiáknak az elektronikus kommunikációban.

Ez a vizuális kampány tökéletes példája, mely egy univerzális téma – egy család – köré épül, és történetük révén egy alapvető társadalmi problémát vizsgál. A Romédia olyan képekkel kötötte össze a szálakat, melyek jól megragadták a kérdés bonyolultságát.

Tartalomtípusok és platformok

Miután megismertük célközönségünket és van elképzelésünk az elmesélni kívánt történetről, gondolkodjunk el az üzenet létrehozásának legjobb módján. Válasszunk olyan tartalmat és platformokat, amelyet a célközönség leginkább alkalmaz, és gondoljuk át a nyelvezetet és a hangvételt. A platformok és a tartalomtípusok országonként és kontextusonként nagyon különbözőek. Például a Twitter nagyon népszerű az angol nyelvű országokban, de más régiókban kevésbé. Az Instagram jelenleg a leggyorsabban növekvő platform, felhasználói döntő százalékban fiatalok. A Facebook viszont egyre inkább „öregszik”, mivel az elmúlt években a 60 év feletti felhasználók száma jelentősen megnőtt rajta.

Számos különböző módszerrel fejezhetjük ki üzeneteinket, és különféle médiumokat is választhatunk az üzenet terjesztése érdekében. Itt vannak a leggyakoribb példák:

- **Szöveg:** cikkek, levelek, de hashtagek és szlogenek is;
- **Képek:** fotók, infografikák, mémek, profil- vagy borítóképek;
- **Videó:** rövidfilmek, animációk, dokumentumfilmek, kampányvideók, tanúvallomások, interjúk;
- **Egyéb online anyagok:** plakátok, brosrák, tájékoztató dokumentumok; és
- **Audio:** zene, podcast, audio mixek, rövid klipek, interjúk, jelentések.

A szélsőséges csoportok hatalmas mennyiségű tartalmat állítanak elő, tehát a gyűlöletbeszéd-elleni kampányoknak ugyanezt kell tenniük. Vizsgáljuk meg, hogy mely médiumok szólítják meg leginkább a választott célközönséget, hogy a lehető legnagyobb hatékonyságot érjük el.

Ha alacsony költségvetéssel rendelkezünk, próbáljuk a lehető legegyszerűbb módon megoldani a dolgokat. Mindig részesítsük előnyben a minőséget a mennyiséggel szemben. Egy kis mennyiségű, de jó minőségű, jól átgondolt anyag sokkal hatásosabb, mint a nagy mennyiségű, de alacsony minőségű, rosszul átgondolt tartalom.

Új típusú tartalom és platform használatának elsajátítása Szlovákiában

A szlovákiai Emberi Jogok Intézete (EJI) először használt mémeket (humoros képek szöveges fedvénnel) 2019 elején ellen-beszéd kampányában, és megállapította, hogy a bizalomgerjesztő és humoros tartalom valóban működik: „Megtanultuk, hogyan kell egyszerűsíteni az összetett üzeneteket.” Ahelyett, hogy teljesen új diskurzust kezdeményeztek volna, megpróbálták bekapcsolódni egy, az álhírekkel kapcsolatban zajló online vitába. Ez a stratégia sikeresnek bizonyult és sok embert megszólított.

Az EJI kipróbálta magát egy új platformon is (Instagramon), és arra a megállapításra jutott, hogy üzeneteik minden korosztályt megszólítanak, nem kizárólag

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

a fiatalokat, ahogy azt az Instagramról gyakran feltételezik. A humoros mémek nagyon jól működtek az Instagramon, és habár komoly üzenetet hordoztak, a médium tökéletesen működött a platform célközönségének megszólításában. Miután az EJI felépítette Instagram közönségét, elkezdte megosztani saját weboldala és Facebook oldala elérhetőségét, ahol további információt osztott meg a kampányról.

A gyűlölködők tanulmányozása

Legtöbbször sok árnyalata és alkotórésze van a szélsőséges csoportok, illetve azok „tudatos” vagy „nem tudatos” követői gyűlöletbeszédének. Tanácsos azonban a narratívának inkább csak bizonyos aspektusaira fókuszálni és azokkal foglalkozni, mint megpróbálni a teljes narratíva ellen fellépni.

Amikor például a romák elleni gyűlöletbeszédéről van szó, a gyűlölet-narratívában számos elem szerepelhet, a negatív sztereotípiáktól (mint az, hogy a romák nem akarnak dolgozni és tanulni), hovatartozásuk megkérdőjelezéséig (például azt állítva, hogy a romák nem „igazán” állampolgárai országaiknak).

A narratíva összes része ellen szinte lehetetlen egyszerre fellépni, különösen a korlátozott finanszírozású csoportok számára.

A megfelelő ellenérvek kiválasztása, melyek a célközönségre leginkább hatnak, és az ellen-üzenetek tartalmának megfelelő kidolgozása hosszú távú hatást érhet el.

Az online és a valós gyűlölet összehasonlítása Horvátországban

A Roma Nemzeti Tanács (RNV) gyűlöletbeszéd felszámoló kampányának egy célkitűzése volt: szerették volna, ha a horvát lakosság többet tudna az online gyűlöletről, mely napi szinten, folyamatosan érkezik a Roma közösség felé, szerte az országban.

A Tanács néhány napot interjúzott Zágrábban, Horvátország fővárosában. Az egyik kérésük az volt az alanyoktól, hogy olvassanak fel korábban posztolt, gyűlölködő üzeneteket. Az embereket láthatóan sokkolta és meglepte az üzenetek tartalma, a sértő üzeneteket hangosan felolvasni a való életben kínos volt számukra.

Az RNV április 8-án, a nemzetközi roma nap alkalmából megmutatta a videókat a nemzeti televíziós csatornáknak, akik közül szerencsére néhányan átvették őket, és leadták országszerte.

A cseh többség megkérdőjelezése hatásos történetekkel a Cseh Köztársaságban

A cseh Emberi Jogi Fórum egy új Facebook oldal segítségével történeteket osztott meg a romák borzasztó lakhatási körülményeiről, Ústi nad Labem városából. Interjúkat készítettek számos, a diszkrimináció és a negatív sztereotípiák által érintett emberrel, majd a szervezet bemutathatta ezen történeteket a város nagy nyilvánossága előtt, megmutatva a háttérben rejlő igazságtalanságot és méltánytalan bánásmódot.

Az egyik ilyen történetben egy fogyatékossgal élő személy mesélte el, hogy családjától elválasztva egy önkormányzati lakásból lakoltatták ki, és egy olyan lakásba helyezték át, amely nem akadálymentesített. Története erős érzelmeket, empátiát és dühöt váltott ki az emberekből, hiszen a történeten keresztül könnyen megérthették, hogy a bürokratikus és szerkezeti diszkrimináció hogyan befolyásolja a legkiszolgáltatottabbak életét.

Az Emberi Jogi Fórum szintén megdöntött egy népszerű sztereotípiát, mely szerint a roma lakosok zsebre teszik a lakhatási segélyeket. Bemutatták, hogy a nem roma főbérlők a roma bérlőknek lakásaikat magasabb áron adják ki, lenyúlva a kormány lakhatási segélyét. A történet így olyan módon kérdőjelezett meg egy, a romákról széles körben elterjedt sztereotípiát, hogy az az emberek többségének átérezhető és érthető lett.

Főbb célok és célkitűzések

Azért, hogy a kampány fókusza megmaradjon, a legjobb kitűzni egy átfogó célt, majd egy sor mérhető és elérhető célkitűzést, melyek segítenek elérni azt.

Ezek segíthetnek egy viszonyítási alap megállapításában is, hiszen így értékelni lehet egy adott kampány hatását, valamint elősegíthetik a tervezést is.

A kampányok célkitűzése gyakran túl széleskörű, így nehéz azokat mérni, valamint reálisan teljesíteni az elérhető erőforrásokhoz mérten.

A cél kitűzése nem mindig könnyű. Általánosságban elmondható, hogy fontos figyelembe venni a közönség méretét, az elérhető erőforrásokat és a várható költségeket. A kampány célja nem feltétlen a gyors terjedés, hanem a célközönség elérése.

Kampány tervezése

A legfontosabb lépés a kampány gondos megtervezése. Használjuk az „Eszköz 1.: Ellen-narratíva stratégiai sablon”-t valamint, a „Eszköz 2.: Kampányterv-sablon”-t ezen eszköztár befejezésekor is. Kövessük az eszközök lépéseit, használjuk a fő kampányelemeket és ez alapján alkossuk meg saját kampánytervünk vázlatát. Használjuk kutatásunk eredményeit (az elkövetőkkel, üzenetekkel, platformokkal és

közönséggel, stb. kapcsolatosan) Meríthetünk inspirációt korábbi, már létező kampányok azon elemeiből, melyek hatékonyak bizonyulhatnak országunkban. Számos elérhető eszköz, ötlet és tipp található a <http://www.counternarratives.org/> weboldalon saját kampányunk megtervezéséhez.

Finanszírozás és költségvetés

Bár a pénzügyi finanszírozás segíthet, számos példa létezik sikeres, alacsony költségvetésű kampányra, és ellenpéldaként találhatunk hatalmas költségvetésű, de elbukott kampányokat.

Tehát nem a költségvetés az igazi probléma. Ha a csoport ki tudja hozni a legtöbbet az elérhető erőforrásokból, valamint megfelelően átlátja a kampányt, elkötelezett, motivált és szenvedélyes, akkor megvan az erős induló pozíció.

Fontos azonban, hogy a lebontsuk a felmerülő költségeket, elérhető erőforrásokat, valamint pontosan vezessük a költségeinket, kiadásainkat.

2.3 Tartalom készítése

Igényfelmérés

Ha követjük a tervezés lépéseit – a közönség meghatározása, az elmesélni való történet meghatározása és az ahhoz legjobban passzoló médium kiválasztása –, akkor már valamennyire láthatjuk, hogy milyen tartalom szükséges a kampányhoz.

Fontos, hogy mindig figyeljünk a célokra, célkitűzésekre, hiszen azok szolgálnak viszonyítási alapként.

Hangnem és stílus

Minden kampánynak különböző hangnemei lehetnek. Lehet provokatív, menő, szatirikus, ellentétes, szomorú, sajnálkozó és persze sok más is.

Minden kampánynál fontos kidolgozni, hogy melyik hangnem illik legjobban a kampány céljaihoz, célkitűzéseikhez és közönségéhez. Melyik lenne jobb, egy személyes történet vagy egy tanúvallomás? Jó ötlet lenne egy áldozattal készített interjú? Vajon animáció segítségével könnyebben megjeleníthető egy absztrakt ötlet?

A történetek, melyekhez az emberek empátiával tudnak viszonyulni, általában erősebb válaszreakciókat váltanak ki. Fontos, hogy a téma és a stílus passzoljon a közönséghez, mely talán elérhető egy sokakat érintő probléma vagy szociális kérdéskör bemutatásával. Például a lakhatás a társadalmon belül sokak számára kihívást jelent, nem csak a romáknak, így lehet, hogy ez a téma azokat is megérinti, akik nincsenek

tisztában a roma közösség helyzetével. Ha célközönség egy tagja közvetíti az üzenetet, annak nagy hatása lehet és reakcióra bátoríthatja a közösséget.

Néhány kulcskérdés, melyet fontos átgondolni a tartalom készítésekor:

- Mit a célunk a tartalommal, mit szeretnénk, hogy a közönségünk **érezzen**?
- Mi az egyetlen dolog, amire szeretnénk, hogy **emlékezzenek** a kampányból?
- Megfelelő és könnyen **érthető** a nyelvezet a célközönségünk számára?

A kampány hangnemét és stílusát végső soron mi és a csoport határozzuk meg. Fontos átgondolni az előző kampányok során keletkezett adatokat, és használni azokat a jelenlegi kampány tervezése során.

Roma közösség bevonása Bulgáriában

Bulgáriában, az Amalipe szervezet önkénteseivel rövid videókat készített az online zaklatásról. A videók elsősorban a roma fiatalság érzelmeire kívántak hatni. A videó üzenetét maguk, a roma fiatalok közvetítették, így érthető módon a közönség reagált az üzenetre. A videó a megosztásoknak köszönhetően széles körben elterjedt a roma közösségben.

Az Amalipe szerint a peer-to-peer, azaz a direkt, személyes kommunikáció, valamint az őszinte, nyílt tartalom segített autentikus, hiteles üzenetet közvetíteni, mely nagyobb online aktivitást eredményezett.

Nyilvános vita romákat érintő kérdésekről Horvátországban

A korábban említett horvát Roma Nemzeti Tanács (RNV) az utca embereivel készített interjúit országos csatornákon vetítette le, elősegítve a nyilvános vita kialakulását országszerte, egy olyan témáról, melyről ritkán vitáznak nemzeti szinten.

Habár a videókat nem professzionális módon készítették, mégis nagy médiafigyelem érte őket, hiszen az RNV a nemzetközi roma napra időzítette azok megjelenését. „A videók készítése sok időt vesz igénybe, szükséges hozzá szaktudás és a megfelelő készségek, valamint technikai erőforrások is” az egyik RNV tag szerint, „de a videók vonzzák a média és mások figyelmét”.

Gyakran a média és a közvélemény is a „valódi” videókat és tapasztalatokat kedvelik. Tehát a megfelelő hozzáállással akár országos szinten is bevonhatjuk a médiát olyan témákba, melyeket nem vitatnak meg gyakran, ha a kampány időszerű vagy egybeesik nagyobb, nemzetközi eseményekkel is.

Tartalom tesztelése

Sokszor hasznos, ha kampányunkról vagy annak tartalmáról akár több véleményt is meghallgatunk, pl. egy fókuszcsoport keretein belül, melynek tagjai lehetnek a célközönségünkbe tartozó emberek, hiszen segítségével átalakíthatjuk kampányunk bizonyos elemeit, tökéletesíthetjük tartalmát. A közösségi média felületeiről szerzett adatok szintén visszajelzésként szolgálhatnak, hiszen megmutathatják, milyen típusú tartalom váltja ki a leghasznosabb reakciókat.

Ideális esetben érdemes a tartalmat a roma közösség képviselőin tesztelni. Fontos elkerülni a sztereotip tartalmak megjelenítését kampányunk során. A közösség képviselőinek bevonásával megbizonyosodhatunk arról, hogy valóban elkerüljük a sztereotípiákat.

2.4 Biztonsági intézkedések

Fontos, hogy garantáljuk a biztonságos online teret, különösen igaz ez akkor, ha gyűlöletbeszéd elkövetőiről van szó.

Személyes információ

Az online gyűlöletbeszéd elleni kampány során célszerű elrejtetni a személyes információkat. Minden online felületen kiválaszthatjuk, hogy milyen információt szeretnénk nyilvánossá tenni. Ellenőrizzük minden felületet. A közösségi média felületei gyakran az alapbeállításnak megfelelően minden személyes információt nyíltként és publikusként kezelnek, ilyenek lehetnek például a lakcímünk, telefonszámunk, vagy bármilyen egyéb, személyes információ.

Kulcsfontosságú tényezők az online kampány tervezése során

- Szeretnénk, ha a kampány összeköthető lenne szervezetünkkel?
- Szeretnénk, ha szervezetünk online elérhető és látható lenne?
- Mindenki tudja a szervezetben, hogy milyen biztonsági intézkedéseket kell megtenni?
- Minden jelszó naprakész és erős?
- Minden gépen naprakész a szoftver?

Hozzászólások és visszahatás

Mindig érdemes átgondolni, hogy milyen kockázattal jár a kampány és milyen negatív visszacsatolásokra, reakciókra lehet számítani. Fontos, hogy készüljünk olyan stratégiával is, amely a negatív hozzászólásokra reagál, hiszen a kampány elindulása után valószínűleg sok hozzászólás fog érkezni.

Számos módon lehet kezelni a hozzászólásokat, nincs egy jó megoldás, hiszen különböző akciókra más-más válaszreakciók érkehetnek. Például, ha a gyűlölködő hozzászólásokat töröljük, arra az emberek „cenzúraként” reagálhatnak, de akár segíthet is gyökerestül kiirtani a gonosz, sértő hozzászólásokat. A saját vagy a szervezet profiljáról való válaszolás a hozzászólásokra járhat pozitív és negatív visszahatással is. Ha figyelmen kívül hagyjuk a hozzászólást, lehet, hogy gyorsan elfelejtik. Azonban ha számos felhasználó, összehangolva trollkodik, előfordulhat, hogy a vita kezelhetetlenné válik, vagy mások tovább erősítik a kezdeti gyűlölködő hozzászólást. Ha úgy véljük, hogy a hozzászólás tartalma a felület irányelveivel ellentétes, érdemes megfontolni, hogy jelentjük és letiltjuk az adott személyt.

Fontos észben tartani, hogy bármelyik megoldás mellett döntünk is, mi irányítunk, bármilyen hozzászólás érkezik a kampányra, ne reagáljunk anélkül, hogy figyelembe vennénk, milyen esetlegesen utóhatásai lehetnek válaszuknak. Készüljünk fel rá logisztikailag, hogy gyorsan tudjunk válaszolni és reagálni a hozzászólásokra, hogy a vita ne fokozódjon.

Ha úgy döntünk, hogy bekapcsolódunk vitába és a hozzászólásokba, gondoljunk arra is, hogy privátban is megoldhatjuk a situációt. Számos olyan útmutató és eszköztár létezik már, mely praktikus tanácsokat kínál a negatív hozzászólások és a trollok kezelésére. Érdemes ezeket átanulmányozni a kampány előkészítésének fázisában. Emellett érdemes további online keresést is folytatni a témában, hogy még több információnk legyen, és csoportunkkal együtt eldönteni, hogy melyik stratégiát használjuk a hozzászólások kezelésére.

Személyes jóllét

Olyan nehéz témákról szóló kampány esetén, mint például a gyűlöletbeszéd vagy az emberi jogok, fontos, hogy gondoskodjunk saját jóllétünkről is. A kampány során kaphatunk gonosz, bántalmazó üzeneteket vagy fenyegetéseket. Fontos, hogy a kampány minden résztvevője megértse és megfigyelje saját tűrőképességét, valamint, ha szükséges, tegye a megfelelő lépéseket, hogy elkerülje az esetleges kiegészítést. Hasznos tanácsok:

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

- Rendszeresen tartsunk pár napos szüneteket, és ha szükségesnek érezzük, mindig beszéljünk a csapatunkkal, a kollégákkal. Ne hagyjuk, hogy a rossz érzések hatalmukba kerítsenek, beszéljünk róluk valamilyen módon, tisztítsuk ki fejünket.
- Alakítsunk ki, vagy csatlakozzunk már meglévő online közösségekhez, ahol beszélhetünk a minket érintő problémákról, aggodalmainkról.
- Amint úgy érezzük, hogy munkánk befolyásolja hangulatunkat, vagy a depresszió és a szorongás jeleit tapasztaljuk, kérjünk professzionális segítséget vagy tanácsadást. Fontos, hogy tanuljunk saját tüneteinkről, és amennyiben szükséges, korán cselekedjünk.

3 Hogyan dolgozzunk ki egy képzést?

Egy képzés koordinálásához számos lépés, feladat és készség szükséges. Habár számos koordinációs lépésre a képzés tervezésének fázisában van szükség, a koordináció a képzésszervezés minden részében fontos szerepet tölt be. A koordináció folyamata a képzésre való első javaslatkor kezdődik, és egészen addig tart, míg az utolsó résztvevő el nem hagyja a képzés helyszínét.

A képzés koordinátora számos „kalapot” visel, hiszen néha a kommunikációs menedzser, a tartalomgyártó, a supervisor/felügyelő szerepét, a problémamegoldói szerepkört vagy akár a szórakoztatásért felelős szerepkört ölti magára. Röviden tehát, a képzés koordinálása igen komplex feladat, mely számos részlet és ember koordinálásával és kezelésével jár.

3.1 A képzés tervezése

A képzés tervezésekor a feladataink a képzés anyagának megtervezésének, fejlesztésének és előkészítésének fázisai közt oszlanak meg, illetve további fontos lépés a logisztika előkészítése és az értékelés folyamata. Az „Eszköz 3.: Képzés előtti és utáni ellenőrző lista” segíthet abban, hogy emlékezzünk minden fontos lépésre, és ne felejtsünk el semmi fontosat. Ügyeljünk rá, hogy az előkészítés minden szakaszára kitaláljuk a megfelelő időbeosztást, menetrendet. Fontos, hogy mikor foglaljuk le a helyet, hogy időben beszéljünk a tervezett előadókkal és hívjuk meg a résztvevőket, így elkerülhetjük a későbbi problémákat.

Feladatok

Képzéstervezés:

- Határozzuk meg a képzés célközönségét, háttértudásukat, készségeiket és szükségleteiket.
- Határozzuk meg a célközönségünk számára megfelelő képzési módszereket.
- Határozzuk meg az oktatók, trénerek és facilitátorok személyét.

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

A résztvevők és a képzés logisztikája:

- Küldjük ki meghívókat, és terjesszük az információt a képzésről. Bizonyosodjunk meg róla, hogy a képzés célja egyértelmű, és kerüljük az olyan reményeket és elvárásokat, melyeket nem tudunk/nem célunk teljesíteni.
- Regisztráció.
- Ellenőrizzük és szervezzük meg az utazást, szállást és egyéb más ezzel kapcsolatos intéztnivalókat.
- Határozzuk meg a helyszínt.

A képzés anyagának / tantervének fejlesztése:

- Fejlesszük ki a képzés tartalmát, tananyagát.
- Készítsünk elő anyagokat, melyeket terjeszthetünk.
- Írjuk meg a képzés tartalmát, tananyagát.
- Adjunk vizuális elemeket a képzés anyagához.

A képzés anyaga:

- Hozzuk létre a tantervet, gondoskodjunk az anyagokról és a nyomtatni valókról.
- Szerezzünk be minden szükséges eszközt pl. iratgyűjtő, toll, névtábla, listák, stb.
- Fogjuk össze a képzés anyagát, pl. egy iratgyűjtőbe, mappába.

Értékelés:

- Hajtsuk végre a képzés értékelését.

Akadálymentesség

Már a tervezés korai szakaszában gondoljunk a speciális igényekkel rendelkező résztvevőkre. Bizonyosodjunk meg afelől, hogy a képzés helyszíne minden akadálymentességi kritériumnak megfelel. Amennyiben szükséges, biztosítsunk jelnyelvi tolmácsolást.

Igényfelmérés

Egy képzés tervezésekor, a következő négy kérdésre kell választ adnunk. Ezen válaszok segítenek a közönség, a tudásuk és egyéb más releváns kérdések értékelésében.

- **Közönség:** Ki a képzésünk célközönsége?
- **Jelenlegi szerepek:** Jelenleg milyen szerepeket töltenek be a célközönségünk tagjai?
- **Ismeretbeli hiányosságok:** Milyen ismeretbeli hiányosságokról tudunk a résztvevők köreiből? Tudják a résztvevők, hogyan kell a szerepüket végrehajtani?
- **Eredmény:** Pótolni fogja ez a képzés hiányosságait?

Ezek a kérdések alapként szolgálhatnak az igényfelméréshez. Lehet, hogy már van korábbi munkatapasztalatunk ezzel a célcsoporttal. Elsőként bizonyosodjunk meg afelől, hogy használjuk szervezetünk ideillő tapasztalatait és adatait, így is hozzájárulva a képzés sikerességéhez. Másodszor, beszéljünk és konzultáljunk előre a célközönséggel. Kérdezzük meg őket, hogy mire lenne szükségük, vagy hogy mi érdekli őket.

Használjuk a következő lépések a résztvevők igényeinek felmérésekor:

- Használjuk múltbéli tapasztalatainkat, melyeket hasonló csoportokkal szereztünk.
- Gyűjtsünk információkat a potenciális résztvevőktől informális beszélgetések segítségével. Végezzünk felméréseket.
- Figyeljük meg a résztvevők munkamódszereit.
- Készítsünk interjút a résztvevőkkel.
- Informálódjunk a gyűlöletbeszéd kritikus eseteiről országunkban.
- Használjuk adatainkat és tanulmányozzuk célcsoportunkat.

3.2 A képzés megtervezése

Az igényfelmérés eredményei alapján alakíthatjuk a képzés elemeit a megtervezés folyamata során. Például, ha ismerjük a célközönség előzetes tudását a gyűlöletbeszéd jogi kereteire vonatkozóan, akkor tudjuk, hogy milyen tudásra van ezzel kapcsolatban szükségük a képzés résztvevőinek. Így kifejleszthetünk egy olyan képzést számukra, melynek eredménye megfelel az elvártaknak. Az igényfelmérés továbbá segíthet a szakértők felkérésében, valamint a kurzus hosszának felmérésében is. Képzésünk megtervezésekor használjuk az *„Eszköz 4.: Képzési tervelap”*-ot, amely ezen fejezet végén található. A sikeres képzés négy alapfeltétele:

- Mik a **tanulás célkitűzései**? Milyen tudást várunk el a résztvevőktől a képzés végére?
- Milyen **szakértőt vagy oktatót** kérjünk fel?
- Milyen **képzési módszert** használjunk?
- **Hol, mikor és milyen** hosszú legyen a képzés?

Miután kitűztük céljainkat és tisztáztuk ki a célközönségünk, következő lépésként a képzés hosszát és struktúráját kell meghatároznunk.

Például, ha egy adott régió vagy város aktivistáinak szervezünk képzést, érdemes a képzést egy naposra tervezni. Ha a képzés résztvevői más régióból vagy országból érkeznek, a képzést érdemes 2-2.5 naposra tervezni, elég időt hagyva az utazásra is. Ha a képzés a terveink szerint számos készség fejlesztését foglalja magában, legalább 4-5

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

naposra érdemes tervezni, így tarthatunk előadásokat, dolgozhatunk esettanulmányokon, illetve gyakorlati tapasztalatokat is belefoglalhatunk.

Ha a képzés témája különös szakértelmet igényel, például egy közösségi média szakértőt, kommunikációs szakértőt vagy jogi ügyekben jártas szakembert szeretnénk meghívni, akkor érdemes egy facilitátort is hívni, aki az egész képzést levezeti, míg a szakértőket, specialistákat csak a saját előadásukra meghívni. Sok esetben az előadókat azért hívják meg, hogy beszámoljanak saját bevált joggyakorlataikról, vagy bemutassanak más országban már bevált gyakorlatokat. Ezek a szekciók a képzés fénypontjaként szolgálhatnak, különösen ha a prezentációk megosztható anyagokat tartalmaznak, pl. filmeket, kampányanyagokat, videókat, publikációkat. Akárhogy döntünk is, fontos, hogy mindig hagyjunk időt kérdésekre, és beszélgetésre a szekciók között.

Az „Eszköz 5.: *Online gyűlöletbeszéd képzési programmintá*” a fejezet végén található. Az eszköz tartalmazza egy, a gyűlöletbeszéd felszámolásáról szóló kampány egy napos képzéstervezetét. A terv szerint a képzésen résztvevő tanulók már foglalkoztak korábban az emberi jogok megsértésének témájával és kisebbségi kérdésekkel, azonban a gyűlöletbeszéd témakörével, illetve az ezzel kapcsolatos kampányokkal kapcsolatosan korlátozott ismeretekkel rendelkeznek.

A szakértőkről, oktatókról

A résztvevők gyakran szeretnék előre tudni, hogy ki vezeti a képzést, ki lesz az oktató. Ha egy adott terület elismert szakértője tartja a képzést, többen fognak érdeklődni a képzés iránt. A képzés szervezésekor kérjünk információt a előadótól a következőkről:

- végzettségük
- tanulási célkitűzéseik a képzésre
- milyen audiovizuális eszközöket fognak használni prezentációjuk során
- rövid életrajzuk.

3.3 Képzési módszerek

A képzés megtervezésekor fontos figyelembe venni, hogy melyik képzési módszer illik közönségünkhöz, illetve a választott témához. Akár variálhatjuk is a módszereket, így végig kitart a résztvevők figyelme, valamint az aktív és passzív részvétel aránya is váltakozhat.

Előadás: az adott témát tömören összefoglaló műfaj. A téma bevezetését várhatjuk el az adott előadótól vagy szakértőtől.

Panelbeszélgetés: számos beszélőt meghívunk egy beszélgetésbe, mely során így több perspektívát is megismerhetünk. A panelbeszélgetést általában egy moderátor vezeti.

Prezentáció diákkal: igen gyakran használt módszer, hiszen segítségével képeket, illusztrációkat, grafikonokat, diagramokat és táblázatokat mutathatunk be. Handoutok, tájékoztatók kiosztásával az információ tovább terjedését garantálhatjuk.

Filmvetítés: rövid oktatófilmek, esettanulmányok vagy hosszabb dokumentumfilmek levetítése érdekes része lehet a képzéseknek. Az anyag mellé biztosítsunk segédpontokat, melyek mentén megbeszélhetjük a látottakat, így nagyobb lesz az aktivitás szintje.

Esettanulmány: hasznos lehet a valódi életből példákat hozni, különösen, amikor egy hozzánk hasonló szervezet vagy hasonló terepen vagy témában dolgozó csoportok munkásságát ismerhetjük meg. Számos formátum létezik, akár a rövid áttekintésektől kezdve a lépésről lépésre levezetett esettanulmányokig.

Csoportmunka: ennek segítségével közvetlenebb kapcsolat és élénkebb interakció alakulhat ki a témával kapcsolatban, illetve lehetőséget biztosít a vitára, párbeszédre és az egyéni vélemények meghallgatására is. A csoportmunka sikerének titka a gondos szervezés. Fontos egyértelmű utasításokat adni, meghatározni a teljesítendő célokat, jó időzítést szabni, továbbá fontos a kis csoportok (nem több, mint 5 fő) alkotása és a csoportok vezetése.

Buzz-csoport / méhkas csoport módszer: rövid, limitált idejű csoportbeszélgetések egy adott témaköréről, általában párban, vagy kisebb, ad-hoc csoportokban.

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

Brainstorming, ötletelés: nyitott csoportbeszélgetés, melyet elsősorban a kezdeti fázisban használhatunk ötletek gyűjtésére. Fontos figyelembe venni a csoport méretét, illetve a moderálás mértékét is megfontolni, hogy minden ötletnek teret adjunk.

Szerepjáték: a résztvevőktől elvárt az aktív részvétel. A módszer segítségével egy adott problémát mélységében megérthetünk, illetve adott készségeinket fejleszthetjük. Ez a módszer időigényes, valamint gondos előkészítést igényel a szerepkörökkel és feladatkörökkel kapcsolatosan.

Szituációs játékok: bizonyos gyakorlatok és viselkedésformák megváltoztatására használható. A játékokat mindig szakember, vagy a saját szervezetünk tagja vezesse (amennyiben mi fejlesztettük a játékot).

Playback: ezt a módszert gyakran használják a kommunikációs és előadói készségek fejlesztésére. Hasznos lehet továbbá az érdekvédelmi készségek fejlesztésére, mint például, hogy hogyan mutassunk be egy adott ügyet a helyi döntéshozók vagy egyéb érintettek előtt.

Aktivizáló feladatok - Energizerek

Amikor a résztvevők álmosnak, fáradtnak tűnnek, vagy szünetet szeretnénk tartani az egyes feladatok között, használjuk ezeket az aktivizáló feladatokat. Válasszuk a játékot kornak és a kontextusnak megfelelően, jól átgondolva, ha a játékban esetleg érintés, vagy bizonyos témák pl. vallás vagy személyes ügyek szerepelhetnek.

Közös dolgaink

A játékvezető kiemel néhány tulajdonságot, például, „folyékonyan beszél több nyelven”. A kijelentés tartalmának megfelelően mindenkinek, aki több nyelvet beszél, a szoba egyik sarkába kell átmennie. A játékvezető egyre több állítást sorol fel, pl. „szereti a focit”, és ennek megfelelően mozognak az emberek a kijelölt területre. Akár munkával kapcsolatos állításokat is bevonhatunk a játékba, pl. „az elmúlt három hónapban adott elő valamilyen konferencián”.

Simon mondja

A játékvezető elmondja a szabályokat. Amikor a játékvezető a mondatát/utasításait a „Simon mondja ...” mondatrésszel kezdi, akkor kötelező követni az utasításait, azonban ha a játékvezető nem mondja ezt a mondat elején, akkor tilos az utasításait követni. A játékvezető olyan mondatokkal kezdhet, mint például „Simon mondja

tapsoljatok!”, így a csoportnak tapsolnia kell. A játékvezető egyre gyorsabban mondja az utasításokat, mindig elé téve a „Simon mondja” utasítást. Egy idő után kihagyja a „Simon mondja” részt. Azok a résztvevők, akik így is követték az utasítást, kiesnek. A játék addig folytatható, amíg a csoport élvezi.

Bevezető gyakorlatok

A képzés első pillanata igen fontos, hiszen megalapozza a képzés hangulatát és fontos szerepe van a barátságos légkör kialakításában. Átugorhatjuk a szokásos „sorban haladva mutatkozunk be” gyakorlatot, és akár ezen játékokat is használhatjuk az ismerkedés során.

Igaz vagy hamis

Mindenki leírja a nevét egy papírra, valamint négy információt/állítást (melyekből három igaz és egy hamis) saját magáról. Akár szakmai információk is lehet az állítások. Például, Lili szeret gyermekekkel dolgozni, ügyvéd, öt éve dolgozik a Coca-Colánál és szabadidejében szeret paintballozni. A résztvevők körbejárják a csoportot a saját papírjukkal. Párban megmutatják egymásnak papírjukat, és megpróbálják kitalálni, hogy melyik „állítás” a hazugság.

Főnév és melléknév

A résztvevők egy melléknévre gondolnak például, ami leírja, hogyan érzik magukat, vagy milyenek. A melléknévnek a nevük kezdőbetűjével kell kezdődnie, például Lusta Laura vagy Kedves Kitti.

Az oktató / facilitátor szerepe:

- Lefekteti az alapszabályokat.
- Kialakítja a tanuláshoz ideális környezetet.
- Elősegíti a vita kialakulását, a témák megvitatását.
- Megtanítja a tananyagot, így a tanulók tudása gyarapszik, készségeik fejlődnek.
- Lehetőséget ad a visszajelzésre, értékelésre.
- Alkalmazkodik a helyszínen előforduló esetleges változásokhoz.
- Megfelelő visszajelzést ad, nyílt párbeszéd segítségével.
- Vezeti az aktivizáló feladatokat, szerepjátékokat, kiscsoportos beszélgetéseket és egyéb feladatokat, játékokat.

3.4 Értékelés

Az értékelés legnyilvánvalóbb és leggyakoribb formája a képzés után történik: a képzés résztvevői a képzés helyszínének elhagyása előtt kitöltenek egy értékelőlapot. A fejezet végén található egy értékelő sablon („Eszköz 6.: *Értékelő űrlapminta*”). Az értékelés célja megtalálni azokat az elemeket, melyek hasznosak és relevánsak voltak a résztvevők számára, valamint felmérni, hogy hogyan tudják használni az itt megszerzett tudást a munkájuk során. Az értékelőlapon számos kérdést feltehetünk, felmérésünk lehet kvalitatív vagy kvantitatív. Az értékelés akár minden nap végén történhet, egy egyszerű „Hogy tetszett?” kérdéssel, és a kérdés megvitatásával.

A saját munkákat is értékelhetjük egy átfogó, szervezeten belüli meeting folyamán, ahol az oktatókkal és a facilitátorokkal együtt is leülhetünk, és kiértékelhetjük a képzés pozitív vagy negatív aspektusait. Ez remek lehetőséget biztosít a személyzet, a csapattagok vagy az oktatók számára, hiszen ez számukra is visszajelzést biztosít.

Hosszútávú célként akár utólagos visszajelzést is kérhetünk, pl. három hónap vagy egy év után is.

4 Zdroje a nástroje

Užitočné zdroje

- Alliance against Antigypsyism (Cigányellenesség Elleni Összefogás), *Antigypsyism – A Reference Paper* (Cigányellenesség - Referenciaanyag) (2017): a cigányellenesség definíciójához kapcsolódó háttéranyag.
<https://www.getthetrollsout.org>
- 19. CIKK, *HateSpeech' Explained: A Toolkit* (Mi a gyűlöletbeszéd? Magyarázat és Eszköztár) (2015): Az eszköztárban található útmutató segítségével meghatározhatjuk a gyűlöletbeszéd definícióját, annak leküzdését, míg tiszteletben tartjuk a véleményszabadságot és az egyenlőséget.
<https://www.article19.org/data/files/medialibrary/38231/'Hate-Speech'-Explained--A-Toolkit-%282015-Edition%29.pdf>
- 19. CIKK, *The Camden Principles on Freedom of expression and Equality* (Camdeni szólásszabadság és esélyegyenlőségi alapelvek) (2009). A dokumentum számos alapelvet és ajánlást összefoglal, elősegítve így a megegyezést a szólásszabadság tiszteletben tartása, az egyenlőség elősegítése mellett.
<https://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/the-camden-principles-on-freedom-of-expression-and-equality.pdf>
- Európa Tanács Miniszterei Bizottsága, Emberi Jogi Útmutató az Internetfelhasználók számára – *Guide to Human Rights for Internet Users* (2014): Az útmutató segít az internetfelhasználóknak ismereteik bővítésében, olyan témákról mint az online emberi jogok, azok esetleges korlátozásai, elérhető jogorvoslati módszerei, illetve információt biztosít az internet kontextusára vonatkozó jogokról és szabadságokról. <https://rm.coe.int/16804d5b31>
- Európa Tanács *No Hate Speech Movement* (Gyűlöletbeszéd elleni mozgalom): Az ifjúságközpontú kampány célja, hogy bevonja a fiatalokat a gyűlöletbeszéd elleni küzdelem folyamatába, valamint az online emberi jogok támogatásába. A kezdeményezés számos erőforrást biztosított, így számos alternatív narratíva elérhető a gyűlöletbeszéd leküzdésére.
<https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign/no-hate-speech-movement>

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

- Counternarratives.org weboldal, „*Counter-Narrative Toolkit*” (Ellennarratíva eszköztár): a weboldal ingyenesen elérhető ellennarratíva megalkotásához hozzáférést biztosít akár egyének, akár szervezetek számára. Célja, hogy alap útmutatóként szolgáljon azoknak akiknek egyáltalán nincs, vagy kevés tapasztalata van az ellennarratíva kampányokkal kapcsolatban. Az útmutató így nem teljeskörű.
- Dangerous Speech Project (Veszélyes beszéd projekt), *Dangerous Speech – A Practical Guide* (Gyakorlati útmutató a veszélyes beszédéről) (2018): Az útmutató elmagyarázza a veszélyes beszéd fogalmát, valamint bemutatja annak kontextusát, így célként meghatározva az erőszak jelenlétének csökkenését.
<https://dangerousspeech.org/guide>
- Emberi Jogok Európai Bírósága, *Factsheet on Hate Speech* (Tájékoztató a gyűlöletbeszédéről) (2019): Az EJEB véleményszabadsággal és gyűlöletbeszéddel kapcsolatos ítéleteinek összefoglalója.
https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_ENG.pdf
- ENSZ, *Rabat Plan of Action* (rabati cselekvési terv): Ezen fontos dokumentum hivatalos útmutatóként szolgál a tagállamoknak, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára (ICCPR) 20. (2) cikkében foglaltakban bevezetésében. A cikk értelmében tiltott „a nemzeti, faji vagy vallási gyűlölet bármilyen hirdetése, amely megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra izgat”.
<https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomReligion/Pages/RabatPlanOfAction.aspx>
- ENSZ, *Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the freedom of opinion and expression* (A véleményalkotáshoz és a véleménynyilvánítási szabadsághoz való jog előmozdításával és védelmével foglalkozó különleges előadó jelentése) (2019): Ebben a jelentésben, a különleges előadó értékeli az emberi jogok és az online gyűlöletbeszédre vonatkozó szabályozásait.
https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Opinion/A_74_486.pdf
- UNESCO, *Countering Online Hate Speech* (Az online gyűlöletbeszéd felszámolása) (2015): Egy átvívelő összefoglaló dokumentum, amely segít megérteni az online gyűlöletbeszéd dinamikáját, megismerttet néhány lépést, melyet bevezettek annak szabályozásáért és csökkentéséért, továbbá bemutat néhány helyi és világszinten bevált jógyakorlatot is.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233231>

Eszköz 1.: Ellen-narratíva stratégiai sablon

minority
rights
group
europe

1. LÉPÉS: Válasszuk ki, melyik narratíva ellenében szeretnénk tenni.

2. LÉPÉS: Elemezzük az általunk választott narratívát.

- Miért lehet ez az üzenet gyalázkodó vagy sértő a roma közösség számára?
- Egy széles körben elterjedt sztereotípiát próbál meg bemutatni, pl. a lakhatási lehetőségek hiányát?
- Az üzenet egyszerű véleménynyilvánítás vagy romák elleni gyűlöltre uszít?
- Van rá esély, hogy az üzenet akár nagyobb közönséghez is eljuthat?

3. LÉPÉS: Elemzésünk alapján fejlesszük ki a saját ellen-narratívánk stratégiáját.

- Melyik módszer lenne a leghatékonyabb módja a gyűlöletbeszéd leküzdésének? Miért?
- Hogyan tudnánk kétségbe vonni az üzenet tartalmát, illetve tisztázni, demisztifikálni a gyűlölködő üzenetet?
- Hogyan mutatnánk meg egy üzenetben, mit képviselünk?
- Alá tudjuk támasztani üzenetünket tényekkel (statisztika, kutatások eredménye stb.), humorral, érzelmekkel vagy pozitív példákkal?
- Átfogalmazható az üzenet, ha egy másik célcsoportot szeretnénk elérni?

Számos eszköz és ötlet elérhető a <http://www.counternarratives.org> weboldalon, melyet saját kampányunkhoz használhatunk.

Eszköz 2.: Kampányterv-sablon

minority
rights
group
europe

1. LÉPÉS: Az Eszköz 1.-ben javasolt eredménye alapján határozzuk meg kampányunk célcsoportját (amilyen specifikusan lehetséges).

2. LÉPÉS: Mit szeretnénk elérni? Határozzuk meg a kampány során elérni kívánt célokat, célkitűzéseket. Tűzzünk ki elérhető célt, melynek mérhető a hatása. (Célként itt a kívánt végeredmény értendő, értelmezése lehet igen tágas, például meggyőzni az embereket, hogy ne csatlakozzanak szélsőjobboldali csoportokhoz. Célkitűzés pedig az eszköz, mellyel elérjük ezen célunkat. A célkitűzés legyen nagyon kézzelfogható és specifikus. Ilyen például: ellen-narratíva stratégiánkkal elérni 1000 embert, akik a radikalizálódáshoz közel állnak, vagy megtartani két workshopot a szélsőséges propaganda leküzdésének témakörében.)

3. LÉPÉS: Határozzuk meg a megtervezett ellen-narratíva stratégia alapján, hogy melyek azok a legfontosabb üzenetek, melyeket közvetíteni szeretnénk a célközönség felé. Melyek hatnának legjobban a közönségre (például adatok, érzelmek, pozitívítás, szatíra vagy humor)?

4. LÉPÉS: A meghatározott, közvetíteni kívánt üzenet, valamint a célközönség alapján, ki legyen a szóvivője/hangja/arca a kampánynak? Az üzenet közvetítője olyan személy legyen, akire a közönség figyel és hallgat, akiben bízunk és aki inspirálja őket.

5. LÉPÉS: Válasszuk ki, milyen felületet szeretnénk használni a kampány során. Melyik felületet használja leginkább a célcsoport? Melyik felület segítségével lehet legjobban elérni a célcsoportot, illetve terjeszteni az üzenetet?

6. LÉPÉS: A célcsoport, valamint a terjesztési stratégia alapján, állapítsuk meg, melyik a megfelelő tartalomforma. Milyen eszközöket kívánunk használni a kampány során (szöveg, audio, infografika, videó, képek, ábrák)? Melyik lenne legjobb a célcsoport eléréséhez?

7. LÉPÉS: Végezzünk kockázatértékelést a kampány elindítása előtt. Elsülhet visszafelé a kampány? Ha így történik, a negatív hatás mellett, megjelenne pozitív hatás is? Ha igen, hogyan alakulna ezek egyensúlya? Mik azok a kritikus tényezők, melyek veszélyeztetik a kampány végrehajtását?

8. LÉPÉS: Tervezzük meg a kampány időbeli aspektusait. Próbáljuk meg megállapítani, melyek azok a fontos mérföldkövek, pillanatok, ahol a kampányra érdemes több időt szentelni.

9. LÉPÉS: Vázoljuk fel az ellenőrzési és értékelési tervet. Milyen adatok gyűjtését tervezzük a kampány ellenőrzésekor és értékelésekor? (Például, hány ember látta a kampány anyagát? Jött pozitív visszajelzés a kampányra a célcsoporttól vagy más csoportoktól? stb.) A kampány hatása számít a leginkább, gondoljunk rá, hogyan tudnánk legjobban felmérni és értékelni azt.

Számos eszköz és ötlet elérhető a <http://www.counternarratives.org> weboldalon, melyet használhatunk saját kampányunkhoz.

Eszköz 3.: Képzés előtti és utáni ellenőrző lista

minority
rights
group
europe

Kurzus neve:

Dátum:

Helyszín:

Képzés-előtti ellenőrző lista:

☐ Terem foglalása	☐ Résztevők listájának összeírása
☐ Audiovizuális eszközök foglalása	☐ Értékelő űrlap megírása
☐ Egyeztetés az előadókkal email-en/telefonon	☐ A dokumentumok, kézikönyvek szükséges fénymásolatának megrendelése
☐ Előadóknak visszajelző levél és program elküldése	☐ A technikai berendezések, pl. mikrofon ellenőrzése
☐ Étkeztetés megrendelése/leszervezése	☐ Névtáblák készítése
☐ A résztvevőknek visszaigazoló levél, valamint a kurzust megelőző szükséges dokumentumok elküldése	☐ Jelenléti ívet (napi felosztásban, aláírandó) készítése
☐ A mappákat és egyéb szükséges eszközök megrendelése	☐ Terem berendezése, felkészítése
☐ Tanúsítványok megrendelése	☐ A képzés napján jelzőtáblák kihelyezése
☐ A képzés előtt és után írandó tesztek, valamint az értékelőlapokat összegyűjtése	

Kurzus utáni ellenőrzőlista:

- Tanúsítványok szétosztása a kurzus végén
- Értékelőlapok és tesztek begyűjtése
- Terem visszarendezése
- Értékelőlapok összefoglalása

Eszköz 4.: Képzési tervlap

Töltsük ki a képzési tervlapot, így az segíthet a képzés tervezésének kezdetekor.

1 Általános téma: Általánosságban, milyen előzetes tudás- és készségterületek kerülnek fókuszba a képzés során?

2 Célok és célkitűzések: Mit szeretnénk, mit tanuljanak meg a résztvevők a képzés során?

3 Résztvevők feladata: Hogyan fogják a tanfolyamon résztvevők elérni a tantervi célkitűzéseket? (Pl. csoportmunka, előadások, szerepjátékok)

4 Erőforrások: Milyen eszközökre, erőforrásokra lehet szüksége az oktatóknak, hogy segítsen a résztvevőknek elérni a tantervi célkitűzéseket? (Pl. aktuális kutatások, vendégelőadók, YouTube videók, viták, tanulók egymástól tanulása, más ország példái)

5 Értékelés: Hogyan fogjuk értékelni a képzés minőségét és hasznosságát, illetve annak kivitelezését?

Eszköz 5.: Online gyűlöletbeszéd képzési programmintá

Képzés a gyűlöletbeszéd felszámolásáról szóló kampányokról a civil társadalmi szervezetek számára.

A projekt neve:

A szervezet neve:

Dátum:

Helyszín dátuma:

9.00-9.30	Bevezető és szabályok lefektetése
9.30-11.00	Gyűlöletbeszéd definíciójának ismertetése, bevezető, valamint annak jogi keretei / Prezentáció (előadó: név)
11.00	Szünet
11.20-13.00	A gyűlöletbeszéd ellenes kampány jógyakorlatai: sikeres lépések bemutatása / filmvetítés / esettanulmány (előadó: név)
12.30-13.00	Plenáris vita a bemutatott kampányokról
13.00	Ebédszünet
14.00-15.30	Fejlesszük ki saját kampányunkat! / Csoportmunkában kampánytervezés és annak kialakítása.
15.30	Szünet
16.00-17.00	Plenáris vita: minden csoport bemutatja kampányötletét és a résztvevők megvitatják azokat
17.00	Program összefoglalása, kiértékelése

Eszköz 6.: Értékelő űrlapminta

minority
rights
group
europe

A képzés címe:

A projekt neve:

Dátum és helyszín:

1 kérdés: Mennyire találta hasznosnak a képzés átadott információt az Ön tevékenységével kapcsolatosan? Kérjük a skála mentén értékeljen.

Egyáltalán nem volt hasznos Valamennyire hasznos volt Kifejezetten hasznos volt

←-----→

2 kérdés: Kérem értékelje, mennyire találta hasznosnak a workshop témáját az Ön tevékenységével kapcsolatosan.

Kategóriák	Egyáltalán nem volt hasznos	Valamennyire hasznos volt	Hasznos volt	Kifejezetten hasznos volt
Képzés szekciójának neve	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Képzés szekciójának neve	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Képzés szekciójának neve	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Képzés szekciójának neve	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

3 kérdés: Kérem értékelje a következő állításokat a képzésen tapasztaltakkal kapcsolatban.

Kategóriák	Határozottan nem ért egyet	Nem ért egyet	Egyetért	Teljesen egyetért
Új lehetőséget kaptam a kurzus által más szervezetekkel és kollégákkal a közös munkára.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Elégedett voltam a képzés körülményeivel	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Terjeszteni fogom az itt tanultakat kollégáim felé is	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

3 kérdés: ...

Kategóriák	Határozottan nem ért egyet	Nem ért egyet	Egyetért	Teljesen egyetért
<i>Elégedett voltam az előadókkal és a facilitátorokkal</i>				
<i>Az itt tanultakat tudom majd használni munkám során.</i>				
<i>A találkozó remek lehetőséget biztosított új kampányok megtervezésére</i>				
<i>A kurzus által tájékozottabb lettem az európai gyűlöletbeszéd jogi kereteivel kapcsolatban</i>				
<i>A képzés eredményeként, magabiztosabban tudok majd tevékenykedni munkám során a gyűlöletbeszéd ellenes kampányokkal kapcsolatban</i>				

4 kérdés: Mi a három legfontosabb dolog, amit a képzés során tanult?

1	
2	
3	

5 kérdés: A képzés során tanultakat, illetve a workshopon gyakoroltakat fogja tudni használni a következő hat hónap során? Ha igen, kérem írja le, hogyan.

6 kérdés: Van bármilyen javaslata a következő képzésre?

A romák elleni kibergyűlölet leküzdése

- 1 Alliance against Antigypsyism (Cigányellenesség Elleni Összefogás), *Antigypsyism – A Reference Paper*, 2017.
- 2 Hamelmann, M., *Antigypsyism on the Internet* (Cigányellenesség az interneten), Scan project, 2018.
- 3 Az interszekcionális diszkrimináció fogalmát először az 1980-as évek végén Kimberle Crenshaw fogalmazta meg. A fogalom felismeri azoknak a sajátos helyzetét, akik több kategória, mint például a gender és etnicitás interszekciójaként lesznek hátrányos megkülönböztetés áldozatai. A diszkrimináció ezen területei olyan módon fonódnak össze, hogy szinte elválaszthatatlanok lesznek.
- 4 Ruandai Nemzetközi Büntetőtörvényszék (ICTR), *Prosecutor v. Akayesu (Ügyész kontra Akayesu)*, Case No. ICTR-96-4-T, Judgment (Trial Chamber), 1998 szeptember 2, para. 557.
- 5 ICTR, *Prosecutor v. Nahimana, Barayagwiz and Ngeze (Ügyész kontra Nahimana, Barayagwiz és Ngeze)*, 2003 december 3, ICTR-99-52-T (Trial Chamber).
- 6 A Volt Jugoszláv Területeken Elkövetett Bűncselekmények Nemzetközi Törvényszéke (ICTY), *Prosecutor v. Naletili and Martinovi (Ügyész kontra Naletili és Martinovi)*, Case No. IT-98-34-T, Judgment (Trial Chamber), 31 March 2003, para. 60.
- 7 19. Cikk, *The Camden Principles on Freedom of expression and Equality (Camdeni szólásszabadság és esélyegyenlőségi alapelvek)*, 2009 április, Principle 12.1.ii.
- 8 *Ibid.*, Principle 12.1.i.
- 9 *Ibid.*, Principle 12.1.iii.
- 10 Az ENSZ különleges előadójának a véleménynyilvánítási szabadsághoz való jog előmozdításáról és védelméről szóló jelentése, A/74/486, 2019 október 9. A jelentés bemutatja a nem ellenőrzött online gyűlölettel kapcsolatos kockázatokat, hivatkozva arra, hogy a Facebook nem reagált a rohingya muszlim közösség elleni felbújtásra Mianmarban.
- 11 Az ENSZ különleges előadójának a véleménynyilvánítási szabadsághoz való jog előmozdításáról és védelméről szóló jelentése, A/HRC/35/22, 2017 március 30. A jelentés számos olyan gyakorlatot sorol fel, amiket összeegyeztethetetlennek tart a véleménynyilvánítási szabadságát védő nemzetközi normákkal, mint például az internetes leállítás különféle formáit (lásd a para. 8–16), vagy a kormánnyal való összejárás cenzúra vagy megfigyelés végrehajtásánál (lásd a para. 30–33).
- 12 Human Rights Council (HRC) (Emberi Jogi Tanács), General Comment No. 34: Article 19 Freedoms of opinion and expression (19. cikk, A véleményés a véleménynyilvánítási szabadsága), CCPR/C/GC/34, 12 2011 szeptember, paras 50–52; Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD) (ENSZ Faji Diszkrimináció Felszámolásával Foglalkozó Bizottság), *General Recommendation No. 35: Combating Racist Hate Speech (A rasszista gyűlöletbeszéd elleni küzdelem)*, CERD/C/GC/35, 26 September 2013, para. 35.
- 13 HRC, *Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the expert workshops on the prohibition of incitement to national, racial or religious hatred (Az Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Főbiztosának jelentése a nemzeti, faji vagy vallási gyűlölet felbújtásának tilalmáról szóló szakértői műhelyekről)*, A/HRC/22/17/Add.4, 2013 január 11.
- 14 ENSZ, 2017 március 30, *op. cit.*; ENSZ, 2019 október 9, *op. cit.*
- 15 Európa Tanács, *Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to Member States on 'Hate Speech' (A Miniszteri Bizottság R (97) 20 sz. Ajánlása a tagállamoknak a "gyűlöletbeszédéről")*, elfogadva 1997 október 30-án.

- 16 ECRI, *General Policy Recommendation No. 15 On Combating Hate Speech (A gyűlöletbeszéd elleni küzdelemről szóló 15. sz. Általános politikai javaslat)*, 2015 december 8.
- 17 EJE, *Erbakan v. Turkey (Erbakan kontra Törökország)*, 2006 július 6, para. 56.
- 18 EJE, *Handyside v. the United Kingdom (Handyside kontra Egyesült Királyság)*, 1976 december 7, para. 49.
- 19 EJE, *Vejdeland and others v. Sweden (Vejdeland és társai kontra Svédország)*, 2012 február 9.
- 20 EJE, *Seurot v. France (Seurot kontra Franciaország)*, 2004 május 18.
- 21 EU, A Tanács 2008 november 28-i 2008/913/JHA kerethatározata a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről.
- 22 *Az Európai Parlament 2013. március 14-i állásfoglalása a rasszizmus, az idegengyűlölet és a gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelem erősítéséről (2013/2543(RSP) para. 5).*
- 23 ENSZ vélemény- és szólásszabadsággal foglalkozó különleges előadója, sajtóközlemény, 2019 október 21.
- 24 Lásd pl. EJE, *Ahmet Yildirim v. Turkey (Ahmet Yildirim kontra Törökország)*, 2012 december 18.
- 25 HRC, *General Comment (Általános észrevétel) No. 34, Article 19: Freedoms of Opinion and Expression (19. cikk, A véleménynyilvánítás szabadsága)*, CCPR/C/GC/34, 2011 szeptember 12, para. 43.
- 26 Emberi Jogok Európai Bírósága, *Factsheet on Hate Speech (Tájékoztató a gyűlöletbeszédéről)*.
- 27 HRC, *General Comment (Általános észrevétel) No. 34, op. cit.*
- 28 CERD, *General Recommendation (Általános ajánlás) No. 29, On Article 1, para. 1 of the Convention (Descent)*, 2002.
- 29 UNESCO, *Countering Online Hate Speech (Az online gyűlöletbeszéd felszámolása)*, 2015, elérhető <https://en.unesco.org/news/unesco-launches-countering-online-hate-speech-publication>
- 30 Számítástechnikai Bűnözésről Szóló Egyezmény, ETS No. 185, Budapest, 2001 november 23.
- 31 Európa Tanács, *Additional Protocol Concerning the Criminalization of Acts of a Racist and Xenophobic Nature Committed through Computer Systems (Kiegészítő jegyzőkönyve a rasszista tartalmak számítógépes rendszeren való elkövetésének kriminalizációjáról)*, European Treaty System No. 189, Strasbourg, 2003 január 28.
- 32 2019. áprilisától a Google+ már nem érhető el fogyasztói (személyes) és márkafiókokon.
- 33 Európai Bizottság, 'Countering online hate speech – Commission initiative with social media platforms and civil society shows progress' (Online gyűlöletbeszéd elleni küzdelem - A Bizottság kezdeményezése a közösségi médiaplatformjaival és a civil társadalommal együttműködésben előrelépést mutat), sajtóközlemény, 2017 június 1.
- 34 Európai Bizottság, 'Code of Conduct on countering illegal hate speech online' (Az online jogellenes gyűlöletbeszéd leküzdésére vonatkozó magatartási kódex), Tájékoztató, 2019 február.
- 35 OHCHR, *Guiding Principles on Business and Human Rights (Üzleti és emberi jogokra vonatkozó irányelvek)*, Principle 11, 2011.
- 36 ENSZ Külön megbízottjának jelentése a véleményalkotás és véleménynyilvánítás szabadságához való jog előmozdításával és védelmével kapcsolatban, A/HRC/35/22, 2017 március 30, para. 1.

working to secure the rights of
minorities and indigenous peoples

Romák elleni kibergyűlölet leküzdése: Eszköztár a civil társadalmi szervezetek és aktivisták számára

A szélsőjobboldali csoportok előretörése, valamint xenofób, idegengyűlölő megnyilvánulása az elmúlt években előidézte a romák elleni gyűlöletbeszéd újbóli megjelenését. Európa szerte a roma közösségeket továbbra is érinti a jelentős online gyűlöletbeszéd. Az ellen-narratíva kampányok így sürgősek, szükségesek, valamint szükséges a roma közösségek publikus részvétele, különösen a közösségi média felületein.

Romák elleni kibergyűlölet leküzdése: Eszköztár a civil társadalmi szervezetek és aktivisták számára c. dokumentum szeretné segíteni az aktivistákat, a közösség tagjait és oktatókat, értékes erőforrásként szolgálva, vezetve őket végig a folyamaton. Elsőként bemutatja a nemzetközi és európai jogi keretrendszereket a gyűlöletbeszédre vonatkozóan, majd az eszköztár számos stratégiát bemutat az ellen-narratívák kifejlesztésére, illetve a képzések megszervezésére is.

ISBN: 978-615-81498-0-8 / 978-615-81498-1-5 (pdf)

Minority Rights Group Europe c/o NEKI, Ulloi Utca 68. 11.em. 15. H-1082 Budapest
Tel +44 (0)20 7422 4200 **Fax** +44 (0)20 7422 4201 **Email** minority.rights@mrgmail.org
Website www.minorityrights.org

 [www.twitter.com/minorityrights](https://twitter.com/minorityrights) www.facebook.com/minorityrights

Visit the **Minority Voices Newsroom** for stories from minorities and indigenous peoples around the world www.minorityvoices.org

#FreedomFromHate / #GyűlölettőlValóSzabadság